2. MODUL

KERESEM A CÉLOMAT

E modul időbeli elhelyezkedése a tanévben meglehetősen kötött, mivel elsődleges célja annak a döntésnek az előkészítése, hogy pontosan mely szakmacsoportokkal ismerkedjen meg a csoport a tanév folyamán.

Ezt a modult az iskolaév második és harmadik hetében valósítsuk meg. A négy részmodul, egyenként öt-öt órában, megvalósítása heti két nap elosztásban javasolt. Ezen időszak alatt nincsenek a munka világával kapcsolatos modulok.

A modulban két, egymással párhuzamos téma a meghatározó: az alapvető munkavállalói és életpálya-ismeretek keretében az életpálya-tervezést támogató önismereti elemek, illetve a tágabb környezet megismerését támogató településtérképezés.

Az első részmodul az életpálya fogalmát a fejlődés és az életút fogalmaival köti össze. Elsősorban az egyén fejlődése és változásai állnak a figyelem középpontjában.

A második részmodul az alapvető munkavállalói készségek alapfogalmait járja körül: szakképesítés, végzettség, foglalkozás, szakma. Ehhez kapcsolódóan történik meg a szakmacsoportok iránti érdeklődés első felmérése, amelyet a 4. részmodulban szerzett információk alapján még tovább lehet gondolni. E részmodul tartalmazza a településtérképezés előkészítését. Részben a térképhasználat, részben a konkrét feladattípusokra történő felkészítés valósul meg e részmodulban. Ehhez kapcsolódóan feladata a pedagógusnak tájékozódni, hogy milyen technikai eszközök állnak rendelkezésére a településtérképezés során. Ideális esetben minden csoportnak van egy-egy fényképezőgépe és egyszerű diktafonja. Érdemes idejében szponzorokat keresni. Az eldobható kamerák gyártói számára nem okoz jelentős megterhelést 4 kamera szponzori támogatásként történő ajándékozása... érdemes megpróbálni. Sokkal nagyobb gondot okoz, ha arra szorulunk, hogy megkérjük diákjainkat, hogy saját mobiljukat használják e célra, ha van. Előre tájékozódjunk a lehetőségekről, és ha kell, biztosítsunk technikai segítséget a beérkező kép- és hanganyagok digitális rögzítéséhez.

Ehhez az időszakhoz kötődik a korábban megszervezett helyszínek emlékeztetése, hogy következő héten érkeznek a diákjaink rövid látogatásra. Egy-egy csoport számára 3-4 helyszínt is érdemes biztosítani. Gondos tervezést igényel a helyszínek sorrendjének meghatározása, hogy a kísérés a lehető legbiztonságosabban megvalósítható legyen.

A harmadik részmodul maga a településtérképezés közvetlen előkészítése, megvalósítása, a megszerzett adatok feldolgozása és a prezentációk elkészítése, bemutatása. Erre a napra célszerű segítséget kérni a kísérések lebonyolításához is!

A negyedik részmodulban az egyéni jellemzők és a pályák jellemzésének dimenziói, főfogalmai kerülnek a figyelem előterébe. Taglalja ezek összeillését és a kapcsolatuk dinamikus jellegét, röviden kitérve a társadalmi-gazdasági meghatározottságra. Az egyéni jellemzők közül teljes terjedelmében egy érdeklődésteszt kerül kitöltésre, a kognitív és fizikai képességek, készségek, valamint a tanulási stílus területén rövidített tesztek alkalmazása történik. Ezen egyéni jellemzők és a lehetséges szakmacsoportok, illetve szakmák összeillése is szóba kerül. Ebben a részmodulban a legnagyobb a valószínűsége jelentős egyéni különbségek felszínre kerülésének, ami a munkatempót illeti, így ebben a részmodulban plusz két gyakorlat is található, ami az egyéni differenciálást segíti.

ÖSSZEFOGLALÓ TÁBLÁZAT A MODULBA TARTOZÓ RÉSZMODULOKRÓL, ILLETVE AZ AZOKHOZ KAPCSOLÓDÓ MELLÉKLETEKRŐL

	Részmodul címe	Részmodul óraszáma	A részmodulhoz tartozó segédletek
1. részmodul	Átváltozások	5	1. melléklet: Életút – ábra
			2. melléklet: Életszakaszok
			3. melléklet: Mi a fontos? – élethelyzetek
			4. melléklet: Mi a fontos? – feladatlap
			5. melléklet: Mi a fontos.ppt – digitális melléklet CD-n
			6. melléklet: Érdeklődésem – 1. – kérdőív
			7. melléklet: Érdeklődésem – 1. – értékelő lap
			8. melléklet: Egyensúlyt segítő és nehezítő helyzetek – kártyák
			9. melléklet: Átváltozások – értékelő lap
2. részmodul	Ami érdekelne	5	1. melléklet: Mi a szakmád? – feladatlap
			2. melléklet: Szinonimák – információs lap
			3. melléklet: Kérdések az interjúhoz
			4. melléklet: Példaválaszok az interjúhoz
			5. melléklet: Érdeklődésem – 2. – kérdőív
			6. melléklet: Érdeklődésem – 2. – értékelő lap
			7. melléklet: Szakmacsoport – kártyák
			8. melléklet: Szakképesítés – kártyák
			9. melléklet: Megoldás a Szakmacsoportok c. feladathoz
			10. melléklet: Érdeklődésem – 3. – kérdőív
			11. melléklet: Érdeklődésem – 3. – értékelő lap
			12. melléklet: Ez érdekel!
			13. melléklet: Az iskolába jövet látom – feladatlap

	Részmodul címe	Részmodul óraszáma	A részmodulhoz tartozó segédletek
3. részmodul	**Térképezzük fel!**	5	1. melléklet: Térképezzük fel! – feladatlap
			2. melléklet: Útközben – feladatlap
			3. melléklet: A csoportunk – értékelő lap
			4. melléklet: Amivel részt vettem a csoport munkájában – összegző lap
4. részmodul	**Erősségeim**	5	1. melléklet: Az életpálya-tervezést meghatározó tényezők – információs lap
			2. melléklet: Pályatörténetek.ppt – digitális melléklet CD-n
			3. melléklet: Az életpálya-tervezést meghatározó tényezők – információs lap
			4. melléklet: Egyéni fizikai és szellemi képességek – feladatlap
			5. melléklet: A pályák jellemzői – feladatlap
			6. melléklet: A fontos jellemzők – feladatlap
			7. melléklet: Tanulási stílus – kérdőív
			8. melléklet: Tanulási stílus – kiértékelés
			9. melléklet: Tanulási stílus ábra.ppt – digitális melléklet CD-n
			10. melléklet: Értékelő lap

1. RÉSZMODUL

ÁTVÁLTOZÁSOK

Az életpálya-építés fogalmának tudatosítását tűzi ki célul ez a részmodul. Ennek keretében az életút jellemző állomásainak azonosítása, az ismétlődő elemek felismertetése, az egész életen át tartó tanulás szerepének tudatosítása történik meg. Mindezek eredményeként az életpálya folyamat jellegének hangsúlyozása valósul meg.

KIEMELTEN FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

- Meghallgatási készségek
- Csoportmunkakészségek
- Kezdeményezés
- Célok felismerése
- Egész életen át tartó tanulás

IDŐIGÉNY

- 5 óra

MELY CÉLOK ELÉRÉSÉHEZ JÁRUL HOZZÁ?

A részmodul segíti az alapvető munkavállalói és életpálya-építési kompetenciák területén azt, hogy az életpálya mint folyamat, a magánélet és a munka közötti egyensúly fogalma kialakuljon a fiatalokban.

Segíti továbbá az alapvető munkavállalói és életpálya-építési kompetenciák területén a magánéletben és a munka világában betöltött szerepek változó jellegének megértését.

A szociális kompetenciák területén hozzájárul az egész életen át tartó fejlődés és változás képzetének a kialakításához.

SZAKTUDOMÁNYI ÉS PEDAGÓGIAI HÁTTÉR

A fejlődési modell a pályaválasztást, annak időbeni kiterjedésében és életszakaszok szerinti tagolásban elemzi. Ennek a feltevésnek a kidolgozása abban a kérdéskörben jelentkezett, hogy a szakma szempontjából fontos személyiségjegyek az életnek melyik szakaszában jelennek meg, és ennek során a környezet milyen jellemző (fázis-specifikus) befolyást gyakorol. A legjelentősebb képviselője ennek az irányzatnak *D. E. Super.* Super elméleti munkásságára az jellemző, hogy a klasszikus alkalmasság pszichológiai felismeréseit és elveit fejlődéslélektani szemlélettel próbálja egyesíteni, és így a pályaválasztást meghatározó elmélet helyett a pályafutást meghatározó elmélet kidolgozására törekszik. Super az élethosszig tartó szakmai fejlődésre vonatkozó elméletével a fejlődéslélektanban ismert életpálya-elemzésre vonatkozó feltevéseket fogadja el, és annak alapján alkotja meg a pályafejlődés ötszakaszos modelljét.

Super meghatározása a következő: a növekedés és a tanulás folyamata, amely magában foglalja a pályán való viselkedés minden pillanatát, az egyén képességeinek és hajlamainak progresszív növekedését és módosulását, a pályán tanúsított viselkedést és a viselke-

dési repertoár folyamatos alkalmazását. A pályán való fejlődés ilyen értelemben felöleli a fejlődésnek mindazon aspektusát, amelyet a munkával kapcsolatosként lehet megnevezni. A pályakeresés és az egész pályán való fejlődés ezáltal a teljes személyiségfejlődés egyes aspektusává válik. A szakmai fejlődés fogalmával szoros tematikai összefüggésben áll a pályaérettség (vocational maturity) fogalma. Super ezalatt nem azt érti, amit a pályára való érettség klasszikus meghatározása magában foglal, azaz nem egy előre meghatározott érettségi állapotot a szakmai tevékenység kezdetén, hanem a pályán tanúsított magatartás fejlettségi szintjét. Az egyén a felfedezés és hanyatlás stádiuma közötti szakmai fejlődés folyamán éri el ezt, amelyben benne foglaltatnak a tárgyi környezet strukturális lehetőségei és a tanulási folyamatok.

Pályaérett ilyen értelemben az az ember, akinek a pályán tanúsított magatartása megfelel a kérdéses életkorra jellemző szakmai fejlődési folyamatnak. A szakmai, illetve pályaérettség definíciója az egyik alapköve a superi elméletnek, s a tanácsadási gyakorlat számára is igen fontos fogalom.

Super elméletének lényeges részét képezi végül a szakmai fejlődésnek *Ch. Bühler* biográfiai állapotot (stádium) jellemző modellje. Ebben a felfogásban a cél a pályafutás-alakulás lényeges stádiumainak és fázisainak a kidolgozása, ahol a pályafelfedezési, -választási, beilleszkedési folyamatoknak az egész élet folyamán végbemenő jellemző egymásutánját elemzi a szerző. Super öt fő stádiumot különböztet meg, amelyek további két vagy három alfázisra oszlanak.

a) Növekedés stádiuma (születéstől 14 éves korig)

Az önmegfogalmazás fejlesztése a családban és az iskolában, illetve azokon a személyeken keresztül, akikkel a gyermek folyamatosan érintkezik és a velük való azonosulás által fejlődik. A korai stádiumban a szükségletek és a fantáziaelképzelések dominálnak, ezután jelentősebbé válnak az érdekek és a képességek, egyidejűleg az egyén fokozottabban integrálódik a társadalomba, és reális lehetőségekkel is találkozik.

Alszakaszok:

- fantázia fázisa (4–10 éves kor) – Jellemzően a szükséglet kielégítése a fontos, és fantáziaelképzelések alapján a gyermek különböző szerepeket játszik.
- érdeklődés (érdek) fázisa (11–12 éves kor) – A gyermekben kialakuló hajlamok, a fokozott kíváncsiság határozzák meg elsősorban a tetteket és a tevékenységeket.
- képességek fázisa (13–14 éves kor) – A képességeknek egyre nagyobb jelentőségük lesz azokban a tervekben, amelyek a szakmai, illetve pályaelképzeléseket jelentik. Tájékozódás történik a szakmai és szakképzési követelményekről.

b) A felfedezés stádiuma (15–24 éves kor)

A fiatal kipróbálja önmagát az iskolában, a szabadidőben és a részidős elfoglaltságokban, illetve az itt megjelenő szerepekben. Egyre tudatosabban reális elemeket is számításba vesz. Ez az az időszak, amikor megismerkedik a különböző szakmai lehetőségekkel. Fontossá válik az önvizsgálat, az önismeret, meghatározzák a szakmát az iskolai tapasztalatok és a szünidős tevékenységek, valamint a különböző munkavállalási, például nyári munkavállalási élmények.

Alszakaszok:

- A puhatolódzás fázisa (15–17 éves kor) – Ezt a szakaszt kísérleti jellegűnek is definiálhatjuk, ahol nem tartós választásokra kerül sor, és ezeket vagy a fantáziában, vagy a valóságban kipróbálja a fiatal. A valóságos szerepeket itt a tanfolyamok, szakkörök, edzések, alkalmi munkavállalások jelentik, illetve viták, megbeszélések. Ebben a fázisban konkrét módon megnyilvánulnak a személyes érdeklődések, képességek, a személyiség értékei, amelyek keresik a rendelkezésre álló lehetőségeket. Ideiglenes szakmai döntések születnek, és ezeket a döntéseket beszélgetések, gondolati anticipációk (elővételezések) segítségével vagy iskolai tanulási tapasztalatok és szakmai tevékenységek élményei alapján próbálják ki a fiatalok.
- Átállási vagy átmeneti fázis (18–21 éves kor) – Az önmegfogalmazás kialakítására irányuló, általában aktualizáláson alapuló megfontolások és kísérletek között kialakulnak a dominánsak. Kísérletet tesz a fiatal arra, hogy önelképzelését szakmai területen realizálja. A meghatározó realitások még erősebben befolyásolják a döntési folyamatot. A fiatal munkát vállal, vagy szakmai képzésre jelentkezik, illetve törekszik.
- A kipróbálás fázisa (22–24 éves kor) – A megfelelőnek ítélt szakmai területek lokalizálódnak, és kialakul egy állapot. A fiatal itt azt próbálja ki, hogy elég teherbíró-e az általa választott szakmai életben, és elemzi, hogy megfelel-e életpályának ez a szakmai tevékenység. Ellenőrzi, hogy saját öndefiníciója és a szakmai szerep közötti egybevágóság milyen minőségű.

c) A megállapodás stádiuma (25–44 éves kor)

Ha a személy egy alkalmas szakmai tevékenységet, területet talált, megkísérli, hogy ezen a területen tartós állást találjon. Ez a tartós pozíció tartásának szakasza. Ennek a stádiumnak az elején néhány kísérlet lehet a konkrét munkahely változtatására, de a konszolidáció – különösen a felsőfokú végzettségűek körében – minden további kísérlet nélkül megtörténhet.

Alszakaszok:

- Kísérleti (kipróbálási) fázis (25–30 éves kor) – Az alkalmasnak tekintett tevékenységi terület egy vagy két munkahelyváltás után nem bizonyult megnyugtatónak, már világossá válik, hogy a szakmai életpálya különféle munkavállalás következménye lesz. Itt a személyiség felismeri, hogy a szakmai tevékenység megfelel számára, teherbírása is megfelelő, a konkrét munkahelyválasztások azok, amelyek erre rávilágítanak.
- Stabilizáció fázisa (31–44 éves kor) – Ekkor már egy szakmai életpálya kirajzolódik, az egyén azon fáradozik, hogy stabilizálja magát, és a munka világában önmagának szilárd helyet biztosítson. A legtöbb kereső tevékenységet folytatók számára ezek az élet kreatív évei. Szakmai törekvése az, hogy biztos helyet keres magának a munka világában.

d) A fenntartás stádiuma (45–64 éves kor)

Miután sikerült állandó helyet találni a munka világában, felmerül ennek a megtartásának igénye. Ehhez újabb terület most már csak kevés jön hozzá, sokkal inkább uralkodó a szakmai munka kialakult irányba történő folytatása. Itt a tartós pozíció megtartása a fő cél, és az új feladatok csakis úgy léphetnek be, ha azok összefüggenek az eddigi szakmai életpályával.

e) A hanyatlás stádiuma (65 éves kortól)

Már a fizikai, szellemi erő csökkenésével megváltozik a munkaaktivitás, illetve végül teljesen megszűnik. Ekkor új szerepeket kell kifejleszteni, először a szelektív résztvevőét, majd a megfigyelőt. Általában a fizikai és pszichikai erő gyengülése motiválja azt a pillanatot, amikor feladják a munka világában való aktív létet.

Alszakaszok:

- Lelassulás fázisa (65–70 év) – Itt a munka aktivitásának üteme változik, szükségessé válik a kötelességek csökkentése, a munka módját a csökkenő teljesítményképességhez kell igazítani.
- Visszavonulás fázisa (71 éves kortól) – A szakmai életből való visszavonulás az egyéni beállítottságnak megfelelően történik. Általában gyors döntés következtében, hirtelen adják fel a szakmai tevékenységet az ebbe az életkorba kerülők.

Super elmélete kétségtelenül a pályaválasztás és a pályán tanúsított magatartás átfogó pszichológiai koncepcióját képezi. Mindenekelőtt egy szélesen megalapozott összefüggő modellt szolgáltat, amellyel a különböző életszakaszokban a személyiség szerveződése és a személyiség fejlődése összekapcsolható a kultúrákban erre jellemző szakmai fejlődési feladatokkal és magatartásformával. A genetikai, biográfiai és fenomenológiai szemlélet következetes alkalmazásával azt az alapfelismerést segíti érvényre jutni, hogy a pályaválasztás és a szakmai fejlődés életre szóló folyamat, amely a személyiséggel és a pályával kapcsolatos követelmények egymásra hatását dinamikus egységben kezeli.

Forrás

DR. SZILÁGYI KLÁRA (2004): *Pszichológia személyügyi szakos hallgatók számára.* BKÁE, Budapest (jegyzet)

Super elméletének gyakorlati alkalmazását jelenti a „Mi a fontos?" című gyakorlat, amelyben a fejlődési szempont és az értékek egymással párhuzamosak. A gyakorlatban a következő értékek jelennek meg:

Altruizmus:	fontos számára, hogy másoknak segítséget nyújtson
Társas kapcsolatok:	munkatársaival jó viszonyban legyen
Anyagiak:	jó kereseti lehetőség
Önérvényesítés:	saját egyéni stílusa juthat érvényre, nem kötik szabályok
Munkával kapcsolatos biztonság:	biztos lehessen abban, hogy mindig lesz munkája
Változatosság:	változatos munkát csinálhat, sokféle dolgot csinálhat
Hierarchia:	főnöke helyes döntéseket hoz és megértő
Függetlenség:	önálló a munkájában, saját maga hoz döntéseket, másnak nincs beleszólása
Fizikai környezet:	kellemes és kényelmes környezetben dolgozhat
Presztízs:	munkáját mások is megbecsülik és elismerik
Munka-teljesítmény:	pontosan lemérhető munkájának eredményessége, a teljesítménye
Esztétikum:	művészi dolgokat hozhat létre, környezetét szebbé teheti
Irányítás:	mások munkáját irányíthatja, szervezheti
Kreativitás:	munkájában új ötletekre van szükség, új dolgokat hoz létre

A gyakorlat végén a diákok önmagukra történő reflektálása fontos, mert ezen keresztül élhetik meg azt, hogy noha végig róluk van szó, az életkor növekedésével változnak, és így a számukra fontos értékek sorrendjében is változás állhat be. Ha a diákok behozzák hozzátartozóikat a megjegyzéseikben, akkor használjuk ki az alkalmat a képviselt életkor bemutatására!

Az utolsó foglalkozás gyakorlatának kétféle időtartamú változata segít kiegyenlíteni a nap folyamán keletkező egyenlőtlen időfelhasználást.

Az Érdeklődésem c. kérdőív kitöltése több – összesen három – gyakorlatba szétosztva történik meg, mivel megválaszolása egyszerre nagyon hosszadalmas lenne.

AJÁNLOTT FELDOLGOZÁSI MÓD

1. FOGLALKOZÁS

Életút

Az életszakaszok általános jellemzőinek megismerése, összevetése a saját eddigi élettapasztalattal, a jövő képének rávetítése egy lehetséges életútra.

Időigény
90 perc

Eszközök
- Tábla és kréta
- Névjegykártyák
- Íróeszközök

10 perc NAPNYITÓ

A választott jégtörő játék függvénye.

Cél
A „megérkezés" támogatása

Forrás
Játékgyűjtemény c. Dobbantó kiadvány. Diáktámogató füzetek 3.

A feladat menete
A kiválasztott jégtörő gyakorlatnak megfelelően.

20 perc HOL VAGYOK?

Az eddig megélt legkellemesebb és legkellemetlenebb élmény rávetítése a saját életútra.

Cél
Az életút fogalmának bevezetése saját élmények révén történő ráhangolódással.

Forrás
1. melléklet: Életút – ábra

A feladat menete
1. Néhány szóval vezesse fel a tanár, hogy a mai napon önmagunkról lesz szó: ami eddig történt velünk, és amit tervezünk.
2. Három-négy fős csoportok alakuljanak úgy, hogy a születési hónapjainak átlaga a lehető legkisebb legyen! Mindenki kapjon egy Életút ábrát *(1. melléklet).*
3. Az ábrán látható vonalat úgy is elképzelhetjük, mint ami mindenkinek a saját életét, életútját képviseli. A bal alsó sarokban lévő x jelenti a születést. (Kérdés lehet, hogy mit jelent a jobb felső vége – az átlagos élethossz megadásával válaszolhatunk. Magyarországon férfiaknál ez jelenleg 68 év, nőknél 76 év.)
4. Mindenki rajzoljon egy x-et a vonalra, ahol most van életkora szerint! Írja az x mellé az életkorát!
   - Majd mindenki gondolja végig, mi volt élete legkellemesebb élménye! Hány éves volt akkor? Tegyen mindenki egy újabb jelet a vonalra (J), ami ennek az életkornak megfelel! Írja a jel fölé egy szóban a kellemes élményt és az életkort!
   - Majd mindenki gondolja végig, mi volt élete legkellemetlenebb élménye! Hány éves volt akkor? Tegyen mindenki egy újabb jelet a vonalra (M), ami ennek az életkornak megfelel! Írja a jel alá egy szóban a kellemetlen élményt és az életkort!
5. Osszák meg egymással a csoport tagjai ezeket a pozitív és negatív élményeket és, hogy hány évesek voltak az esemény időpontjában! A csoport egyik tagja legyen a szószóló, és 1-2 percben foglalja össze az egész osztály számára, hogy mi volt a tagok kellemes és kellemetlen élménye!
6. A megbeszélés során kérdezzünk rá, hogy mennyire érezték nehéznek a feladatot, könnyen találtak-e valamilyen kellemes vagy kellemetlen élményt. (Általában ez könnyű feladat.)

Változatok
Ha a csoport nyitott és érdeklődő, akkor megkérhetjük a diákokat arra, hogy próbáljanak visszagondolni legkorábbi élményükre saját életükből. Fontos, hogy valóban a diákok emléke legyen, ne pedig a család által felidézett történetek alapján emlékezzen. Kérjünk teljes csoportos visszajelzést arról, hogy kinek hány éves korából származik az emlék. Azt fogjuk tapasztalni, hogy nem lesz olyan diák, akinek 3 éves kora előttről származó emléke lenne (vagy legfeljebb csak egy). Ennek magyarázata, hogy az agy azon részei, amelyek az emlékek tárolásához nélkülözhetetlenek, a megszületéskor fejletlenek, és csak fokozatosan történik ezek érése. Jellemző módon a gyermek hároméves korára érik

be működésében az emlékek tárolását segítő agyterület – ezért általában ezen életkort követő időszakból származnak az első tudatos emlékek.

40 perc AZ ÉLETÚT SZAKASZAI

Az életút egyes szakaszainak és az egyes életszakaszok jellemző történéseinek azonosítása kiscsoportos és teljes csoportos munkában.

Cél

Az életút egyes szakaszainak és az egyes életszakaszok jellemző történéseinek azonosítása.

Forrás

A 2. melléklet: Életszakaszok

A feladat menete

1. Rajzoljuk fel a táblára balról jobbra felfelé haladva az életet jelképező vonalat, és írjuk fel a kezdőponthoz a születés, a végponthoz a halál szavakat.
2. Ötletbörze segítségével kérjünk ötleteket ahhoz, hogy milyen szakaszokra bontanák az életutat! Ezeket írjuk fel a táblára!
3. Minden, a táblára felírt ötletet méltányoljunk, és csoportosítsuk közösen. A létrejött csoportokat a következő címkékkel lássuk el: csecsemőkor, gyermekkor, kamaszkor/serdülőkor, fiatal felnőttkor/ifjúkor, középső felnőttkor, késői felnőttkor/öregkor.
4. A diákokat 3–4 fős csoportokba osztva adjuk oda a *2. mellékletben* szereplő feladatlapot! A csoporttagok, egymással megbeszélve a feladatot, személyenként töltik ki a feladatlapot!
5. Beszéljük meg, melyik csoport milyen eredményre jutott! Hangsúlyozzuk, hogy többféle megoldás is lehetséges! Mégis, minden életszakasznak vannak jellemző fordulópontjai, jellemzői és eseményei, ezeket próbáljuk meg közösen is összeszedni, a táblán dolgozva.
6. A megbeszélés során emeljük ki, hogy vannak jelentős magánéleti események, amelyeket elsősorban a személy maga irányíthat. Vannak **a munka világához** kapcsolódó események is az életünkben, amelyeket gyakran nemcsak az egyén irányít, de azt, hogy mi történik velünk, nagyban befolyásolhatjuk tudatos tervezéssel és felkészüléssel. A megbeszélés során fontos hangsúlyozni, hogy vannak olyan fordulópontok az életben, akár magánéletiek, akár a munkával kapcsolatosak, amelyek **bármikor** előfordulhatnak. Kérhetünk példákat is a diákoktól, ilyen pl. a munkanélkülivé válás, a munkahelyváltás, új szakképesítés megszerzése, elköltözés egy másik településre...

Megbeszélés/Értékelés

A 2. melléklet: Életszakaszok kerüljön a portfólióba!

20 perc HOL LESZEK?

A személyes jövőben tervezett életesemények elhelyezése az időegyenesen.

Cél

A jövőkép, a személyes felelősség és döntés tudatosítása.

Forrás

1. melléklet: Életút – ábra

A feladat menete

1. A diákok továbbra is 3-4 fős csoportban dolgoznak. (Ha szükséges, akkor rendezzük át a csoportokat.)
2. A „Hol vagyok" feladatban használt életút ábrát alkalmazva minden diák egyénileg határozza meg, milyen eseményeket, történéseket szeretne feltüntetni, és az életút mely pontján kívánja elhelyezni ezeket (azaz mikor mi fog történni vele tervei és vágyai szerint).
3. A csoport tagjai osszák meg egymással ezeket. Ha egy esemény több személynél is előfordul – átlagolják az esemény megjelölt időpontját!
4. Válasszanak a csoport tagjai egy szószólót – olyan személyt, aki a nap folyamán még nem töltött be ilyen szerepet! A szószóló számoljon be a teljes csoportnak a tagok által bejelölt eseményekről és azok időpontjáról.
5. A csoportbeszámolók után emeljük ki, hogy mely események fordultak elő nagy gyakorisággal, melyek hiányoztak teljesen! (Várhatóan senki nem fogja beírni, hogy munkanélküli, pedig a munkanélküliségi ráta 9-10% között mozog – azaz várhatóan minden 10. ember regisztrált munkanélküli!) A beszámolók meghallgatása során készíthetünk gyorsmérleget a táblára írt vonalakkal, hogy hányszor kerül előtérbe magánéleti és hányszor a munka világával kapcsolatos elem!
6. Kérjük meg a diákokat, hogy aki eddig nem tette meg, jelezze az időegyenesen a szakképzettség megszerzését és a tervezett munkába állás időpontját is.
7. Válasszon ki annyi eseményt, ahány csoport van (lehetőleg olyanokat, amelyeket az egyén befolyásolni tud és gyakran előfordultak, pl. szakma megszerzése, munkába állás, saját lakás megszerzése, saját autó, sikeres önálló vállalkozás stb.). Ezeket írjuk egy-egy névjegykártyára, és a csoportok húzzanak egyet-egyet.

8. A feladat az, hogy ötletbörze segítségével gyűjtsenek olyan cselekvéseket és tevékenységeket, amivel befolyásolhatják, hogy mikor valósul meg az előrevetített esemény, növelhetik annak valószínűségét, hogy mindaz be is következik.
9. Válasszanak a csoport tagjai egy szószólót – olyan személyt, aki a nap folyamán még nem töltött be ilyen szerepet! A szószóló számoljon be a teljes csoportnak az összegyűjtött ötletekről.
10. A csoportbeszámolók meghallgatása során azonnal jelezzük vissza, ha a csoport véletlenül nem saját cselekvéseket és tevékenységeket nevezne meg. A beszámolók meghallgatásának lezárásaként emeljük ki, hogy ugyan sok, az egyénen kívül álló tényező hat az életpálya alakulására, de ezek között saját döntéseink és célmegfogalmazásaink is jelentős hatást gyakorolnak.

Megbeszélés/Értékelés

1. melléklet: Életút – ábra

2. FOGLALKOZÁS

Mi a fontos?

Szavazással történő döntés a különböző élethelyzetekben lévő személyek számára legfontosabb értékekről. Saját értékekre reflektálás feladatlap segítségével.

Időigény

45 perc

Eszközök

- Színes lapok háromféle színben, negyedelve
- Számítógép és projektor

Cél

Annak tudatosítása, hogy a személyes egyéni jellemzők és az élethelyzet, életkor befolyásolja, hogy milyen célokat tűzünk ki, milyen szempontok válnak fontossá az egyén számára.

Forrás

3. melléklet: Mi a fontos? – élethelyzetek
4. melléklet: Mi a fontos? – feladatlap
5. melléklet: Mi a fontos.ppt – digitális melléklet CD-n

A feladat menete

1. Üljünk le egy nagy körben.
2. Vezessük be a feladatot azzal, hogy az egyes élethelyzetek és személyes szükségletek is befolyásolják, hogy mi az elsődlegesen fontos számunkra. Tehát ugyanabban az élethelyzetben is más-más dolog lesz fontos az embereknek, attól függően, hogy milyen egyéb tulajdonságaik vannak. A következőekben különböző emberek rövid történeteit olvassuk, és el kell dönteni, mi lehet számukra az elsődlegesen fontos.
3. Osszuk ki a színes lapokat úgy, hogy minden diáknak jusson 3 különböző színű lap.
4. Minden egyes történet felolvasása *(3. melléklet)* után szavazzanak a diákok, hogy szerintük mi lehet a három felsorolt lehetőség közül a legfontosabb a történet főszereplője számára. Segítségképpen PPT-n is kivetíthetjük az egyes választási alternatívákat (*5. melléklet*). Utaljunk vissza a bevezetőre, hogy nincs egyetlen jó megoldás! Természetesen a mellékletben felsorolt példák helyett más történeteket is alkothatunk!
5. A szavazás szerinti csoportokat alkossunk, azaz az azonos színű lapot feltartók kerüljenek egy cso-

portba. (Ha valamelyik csoport nagyon nagy lenne, bontsuk kétfelé, 4-6 főnél több ne kerüljön egy csoportba.)

6. A csoportok vonuljanak félre, és kapjanak néhány percet arra, hogy gyűjtsenek 1-3 érvet, szerintük miért épp az általuk választott érték lesz a főszereplő számára a legfontosabb! A csoportok a nagy körbe visszaülve jelzik, hogy készen vannak a feladattal. A csoport szószólója mondja el a három érvet! Amikor a különböző álláspontot elfoglalók elmondták érveiket – adjunk lehetőséget a megvitatásra. Ha nagyon bevonódik a csoport, akkor a tevékenység szétfolyását megelőzhetjük azzal, ha jelezzük, minden csoport csak egyszer reagálhat ellenérvekkel. Ezt az eljárást kövessük Teri, Dezső és Zsanett története esetén. Ezt követően azonnal kezdődhet a következő szavazás.
7. Juli, Szilárd és Zsombor története esetében a szavazás szerinti csoportalkotást követően adjunk minden diáknak egy példányt a Mi a fontos? – feladatlapból (*4. melléklet*). A diákok a szavazás szerint alkotott csoportokban válaszoljanak a kérdésekre. És egy szószóló (olyan, aki eddig még nem volt ebben a szerepben) olvassa fel, hogy milyen értékekről gondolja úgy a csoport, hogy még fontos lehet a főszereplő számára.
8. A gyakorlat lezárásaként mindenkit kérjünk meg a feladatlap 4. és 5. pontjának kitöltésére (ha nyáron munkát vállalna a diák, akkor mi lenne fontos a számára, illetve szerinte 10 év múlva mi lesz fontos a számára).
9. Beszéljük meg, hogy a két kérdésre milyen eltérő válaszokat adtak! Mi az, ami szerepelt a 4. kérdésben és az 5-ben nem?
10. Írjuk fel a történetek főszereplőinek nevét és életkorát a táblára (előre elkészíthetjük csomagolópapíron is). Zárásként röviden, a tanulók által megérthető szinten ismertessük Super elméletét, és keressük meg, hogy a főhősök közül van-e olyan szereplő, aki a tárgyalt szakaszban van.

Megbeszélés/Értékelés

A 4. melléklet: Mi a fontos? – feladatlap kerüljön a portfólióba.

Változatok

1. Nem fontos az összes történetet feldolgozni – a csoport bevonódása a döntő. Ha megmozgatja a diákok fantáziáját, akkor a beszélgetés és a részletes körüljárás nagyobb hasznot hoz, mintha arra törekednénk, hogy az összes helyzetet megbeszéljük.
2. Amennyiben valaki behozza egyik ismerősének, rokonának példáját, feltétlenül beszéljük meg.
3. Megkérhetjük a diákokat arra (ha úgy érezzük, a kapcsolatunk olyan), jellemezzék, hogy édesanyjuk vagy más, általuk jól ismert idősebb rokonuk hogyan döntene hasonló helyzetekben.

3. FOGLALKOZÁS

Egyéni jellemzőim

Az Érdeklődés kérdőív kitöltésének megkezdése.

Időigény
45 perc

Eszközök
Írószer

Cél
A saját érdeklődés körülhatárolásának megkezdése.

Forrás
6. melléklet: Érdeklődésem – 1. – kérdőív
7. melléklet: Érdeklődésem – 1. – értékelő lap

A feladat menete
1. Az előbb láthattuk, hogy egyéni jellemzőink meghatározzák, hogy akár ugyanabban vagy nagyon hasonló helyzetben egészen más dolgok lehetnek fontosak a különböző emberek számára. Most egy ilyen területről, az érdeklődésről fogunk beszélni.
2. Osszunk ki mindenkinek egy Érdeklődésem – 1. – kérdőívet *(6. melléklet)*. Egyenként végighaladva a kérdéseken beszéljünk a tartalmukról, és ezt követően töltsék ki a diákok az egyéni válaszokat.
3. Amikor végighaladtunk a 15 kérdésen, osszuk ki az értékelő lapot is.
4. Segítsünk az összeszámlálásban!
5. Magyarázzuk el, hogy mit jelentenek a I, T, Ú, M, S rövidítések:
   Irányító: Az irányító, vezető személyek szívesen vállalnak felelősséget és ellenőriznek dolgokat. Munkájuk során tervezési, döntéshozatali és összehangoló feladatokat látnak el. Könnyen adnak utasításokat és instrukciókat. Szívesen szervezik saját tevékenységüket. Önmagukat független és önálló személynek látják.
   Tárgyias: A tárgyias érdeklődésű személyek szívesen dolgoznak tárgyakkal, eszközökkel, gépekkel. Szeretnek megjavítani, elkészíteni dolgokat különböző anyagok és technológiák felhasználásával. A tárgyias embert az foglalkoztatja, hogyan épülnek fel és működnek a dolgok.
   Újító: Az újító személyek szívesen vizsgálnak meg mélyebben dolgokat, és kísérleteznek annak érdekében, hogy megoldjanak problémákat. A problémák megoldásának, illetve az információk bemutatásának új, eredeti formája foglalkoztatja őket. Kedvelik a tudományos témákat. Szívesen küzdenek meg a váratlan, kihívást jelentő szituációkkal. Gyorsan alkalmazkodnak a váltásokhoz.
   Módszeres: A módszeres személyek szeretik, ha tiszta szabályok és elvárások vannak. A munkavégzés folyamata világos, egyértelmű. Szívesen dolgoznak mások irányítása alatt, adott utasítások szerint. Munkájukat addig végzik, amíg be nem fejezték. Nem szeretik a váratlan helyzeteket, inkább a rutinfeladatok kedvezőek számukra.
   Szociális: Az emberközpontú vagy társas érdeklődésű személyek szívesen dolgoznak emberekkel, akár üzleti, akár segítő helyzetekben. Örömmel segítenek másoknak, hogy felismerjék problémáikat, és meg is oldják azokat. A társas emberek szívesen működnek együtt másokkal. Az olyan munkákat szeretik, ahol emberekkel lehetnek kapcsolatban.
6. Amelyik értéke nagyobb (S vagy T), az inkább jellemző a személyre. Mondjuk el, hogy még több szempont is van, amelyeket a következő alkalommal fogunk még kitölteni és megbeszélni.

Megbeszélés/Értékelés
A 7. melléklet: Érdeklődésem – 1. – értékelő lap kerüljön a portfólióba.

4. FOGLALKOZÁS

Az egyensúly

A magánélet és a munka közötti egyensúly megteremtése módjainak megismerése csoportos tevékenység és saját hétköznapi viselkedésekre történő teljes csoportos reflektálással. A nap értékelése és zárása.

Időigény
45 perc

Eszközök
- Névjegykártyák
- A/4-es lapok

30 perc AZ EGYENSÚLY

A magánélet és a munka közötti egyensúlyteremtés módjainak megismerése csoportos tevékenységben, valamint saját hétköznapi viselkedésekre történő teljes csoportos reflektálással.

Cél
Tudatosítani, hogy milyen eszközökkel lehet egyensúlyt teremteni a magánélet és a munka között.

Forrás
8. melléklet: Egyensúlyt segítő és nehezítő helyzetek – kártyák

A feladat menete
1. Kezdeményezzünk beszélgetést arról, hogy miért lehet fontos egyensúlyt találni a magánélet és a munka között!
   - Van-e valakinek olyan ismerőse, aki állandóan, szombaton és esetleg még vasárnap is dolgozik? Mit tudnak az ő családjáról, a családi életéről – szoktak-e közös programokat szervezni?
   - Van-e olyan ismerősük, akinek tartósan beteg hozzátartozóról kell gondoskodnia? Talált magának a szóban forgó ismerős olyan munkát, amit el tud végezni a családtag ellátása mellett?
   - Ha nincsenek ilyen ismerősök, képzeljük el magunk elé, hogy milyen családi élete lehet annak a kőművesnek, aki a jó időjárás beálltától kezdve mindennap dolgozik, még szombaton és vasárnap is. Milyen lehet ennek a kőművesnek az élete télen? A kőműves esetében merre billen a mérleg nyelve nyáron – és télen? Hogyan teremthetne a kőműves egyensúlyt?
   - Hogyan tud munkát vállalni az a családanya, aki négy vagy öt gyermeket nevel? Milyen nehézségekkel kell számolnia? A sokgyermekes családanya esetében vajon hol áll a mérleg nyelve? Hogyan teremthetne egyensúlyt?
2. Beszéljünk a játék céljáról: az egyensúly megtartását támogató és nehezítő tényezők felismerése, az egyensúly helyreállítása. Kérje a pedagógus a diákokat, hogy a feladat során képzeljék el, hogy már 10 évvel idősebbek, felnőttek. Hangsúlyozzuk, hogy itt nincs egyetlen „jó" megoldás sem. Mindenki a rá jellemző módon alkotja meg egyensúlyát – és mindenki számára máshol lehet az egyensúly.
3. Kérjünk két önként jelentkezőt, ők lesznek a csapatkapitányok.
4. A többi diák húzzon egyet-egyet az egyensúlyt teremtő és bomlasztó kártyák közül *(8. melléklet* – példákat tartalmaz, több is készíthető a csoport létszámától függően). Minden diáknak jusson egy kártya!
5. Kérjük meg a diákokat, olvassák el, hogy mi áll a kártyán, de ne árulják el senkinek.
6. Mondjuk el a csapatkapitányoknak, hogy a játék célja az, hogy úgy válogassák össze a csapatot, hogy a lehető legkiegyensúlyozottabb legyen, azaz kb. ugyanannyi, az egyensúlyt támogató kártyával rendelkező csapattag legyen, mint ahány az egyensúlyt nehezítő kártyával rendelkező csapattag.
7. Pénzfeldobással döntsük el, hogy melyik csapatkapitány választhat elsőként csapattagot.
8. A nyertes csapatkapitány szólítson meg egy diákot, akit csapattagnak szeretne. A megszólított diák menjen a csapatkapitányhoz, és olvassa fel hangosan, hogy mi áll a kártyáján.
9. A teljes csoport döntse el, hogy egyensúlyt segítő vagy nehezítő esemény van-e a kártyán.
10. Ezt követően a másik csapatkapitányon van a sor.
11. A 8–10. lépéseket mindaddig folytassuk, amíg az összes diák be nem kerül valamelyik csapatba.
12. A játék közben vezessük, hogy melyik csapatnál hány egyensúlyt segítő vagy nehezítő kártya van. (Ezt a szerepet célszerű a tanárnak magára vállalnia, a táblán is lehet akár vezetni a csapatok állását).
13. Az a csoport a „nyertes", amelyben leginkább sikerült egyensúlyt találni!
14. A játék végén aszerint alakítsanak a diákok csoportot, hogy egyensúlyt segítő vagy nehezítő kártya van-e a kezükben. A csoportok tagjai olvassák fel hangosan is egymás után a kezükben lévő kártyákat (ez nemcsak ismétlést biztosít, de elősegíti annak tudatosítását is, hogy melyek a segítő és melyek a nehezítő tényezők).

15. A nehezítő tényezők felolvasása után egy rövid beszélgetés keretében fogalmazzuk meg, hogy miért „nehezítő" tényezők ezek! Ilyen lehet például, ha ugyanarra az időtartamra több tevékenységet kell beilleszteni: pl: a szomszéd segítése, s a lakás kitakarítása. De ehhez hasonló lehet, amikor a munkánk végzését várják el tőlünk, s ugyanarra az időre magánéleti feladatot kell megoldanunk: pl. osztálykiránduláson kell kísérni gyerekeinket.
16. Hogyan lehet ebben a helyzetben a kibillent egyensúlyt újra visszabillenteni? Olvassák fel a diákok a segítő tényezőket tartalmazó kártyákat! Olvassunk fel egy-egy nehezítő tényezőt, és azonosítsuk, hogy mely segítő tényezők növelése vagy bevezetése támogathatja az egyensúly helyreállását!
17. Teljes csoportos megbeszélés keretében azonosítsuk, hogy diákként, ahol a munka világát a tanulás és az iskola képviselheti, milyen, az egyensúlyt segítő és nehezítő helyzetek vannak jelen saját életükben. Ha szükséges, fogalmazzunk meg segítő kérdéseket, pl. Szoktad úgy érezni, hogy semmire nincs idődd? Előfordult már valakivel, hogy úgy érezte, túl sok, amit tőle követelnek vagy akarnak? Miért lehet ez?

Változatok

Több kártya készítésével több körben is játszható a játék a 3–13. lépéseket ismételve.
A 17. pont időhiány esetén elhagyható.
A 17. pontban említett teljes csoportos megbeszélés helyettesíthető csoportfeladattal is, ha sok időnk maradt az előző tevékenységek során, az alábbiak szerint:

1. Alakuljanak négyfős csoportok! (Minden foglalkozásnévből írjunk 4-et a névjegykártyákra. Annyi foglalkozásnevet írjunk, ahányszor 4 fős csoport alakítható. Minden diák húz egy kártyát – az azonos foglalkozásnevet húzók alkotnak egy csoportot.)
2. Minden csoport kapjon egy A/4-es lapot, amit hajtsanak hosszában félbe. A bal oldali fél tetejére írják „segítők", a jobb oldali fél tetejére „nehezítők". A csoport feladata az, hogy x perc alatt (ezt a pedagógus határozza meg a diákok ismeretében) gyűjtsön annyi segítő és nehezítő tényezőt, amennyit csak tud a saját életéből. A munka világát itt most az iskola és a tanulás jelenti! Pl. segítő tényező: napi tervet készíteni, betartani a megbeszélt időpontokat. Nehezítő tényező: nem lehet előre tudni, miből mennyit adtak fel házi feladatnak, szüleim elvárják, hogy azonnal segítsek nekik, amikor ők kérik, a barátaim az utolsó pillanatban szólnak, hogy máskor találkozzunk stb. Ha szükséges, segítő kérdéseket fogalmazzunk meg, pl. ilyeneket: szoktad úgy érezni, hogy semmire nincs idődd? Előfordult már valakivel, hogy úgy érezte, túl sok, amit tőle követelnek vagy akarnak? Miért lehet ez?
3. Az előre meghatározott idő leteltét jelezzük a diákoknak, és kérjük meg a csoport tagjait, hogy szavazzanak, mely segítők és nehezítők igazak a csoport tagjaira. A kapott eredményt rögzítsék a segítő, illetve nehezítő elem mellé írt számmal.
4. A csoport válasszon egy szószólót (olyat, aki még eddig nem volt a nap folyamán), aki beszámol arról, hogy melyik segítő tényező és melyik nehezítő tényező hány személynél van jelen. A beszámolók alatt a táblán készítsünk egy gyorsegyenleget, hogy milyen segítő/nehezítő tényezők a leggyakoribbak.

Vegyük sorra a nehezítő tényezőket, és gyűjtsünk ötleteket, hogyan lehetne a nehezítő tényezőket ellensúlyozni!

Itt fontos rámutatni, hogy az egyik mód az, hogy a segítő tényezőket erősítjük. Egy másik lehetőség, hogy a nehezítő tényezőt küszöböljük ki (pl. nem megyünk el a barátokkal, amikor az utolsó pillanatban változtatják meg a dolgokat). Gyakran a nehezítő tényezőket nem lehet kiküszöbölni, de kommunikációval lehet javítani a helyzeten.

15 perc ÉRTÉKELÉS ÉS NAPZÁRÓ

Visszajelzés a gyakorlatokra a „Saroktól sarokig" módszerrel, önreflexió munkalap segítségével és napzárás.

Cél

A nap lezárása és reflektálás a napra.

Forrás

9. melléklet: Átváltozások – értékelő lap
Játékgyűjtemény c. Dobbantó kiadvány, Diáktámogató füzetek 3.

A feladat menete

1. Írjuk fel a táblára a nap gyakorlatait, és ha szükséges, röviden emlékeztessük a diákokat a gyakorlatokra.
2. Adjunk minden diáknak egy példányt az Átváltozások – értékelő lapból *(9. melléklet),* amelyet egyénileg töltsenek ki.
3. A saroktól sarokig módszer segítségével értékeljük a nap gyakorlatait.
   - Jelöljük ki a terem egyik sarkát „szívesen végez-

tem a gyakorlatot", a terem másik sarkát jelöljük ki „nem végeztem szívesen a gyakorlatot" véleménynek.
- Mutassuk meg a diákoknak a két pontot összekötő képzeletbeli egyenest.
- Nevezzük meg az első gyakorlatot, és röviden emlékeztessük a diákokat a gyakorlatra (ha szükséges). Mindenki álljon az egyenes azon pontjára, ami kifejezi a véleményét!
- Ismételjük meg az eljárást az összes gyakorlattal.

4. Válasszunk egy záró játékot a Játékgyűjtemény c. Dobbantó kiadványból.

Megbeszélés/Értékelés

A 9. melléklet: Átváltozások – értékelő lap kerüljön a portfólióba.

A részmodulban

Ráhangolást szolgáló feladatok:
- Napnyitó
- Hol vagyok?

Elsajátítást támogató feladatok:
- Az életút szakaszai
- Hol leszek?
- Mi a fontos?
- Az egyensúly

Alkalmazást gyakoroltató feladatok:
- Az életút szakaszai
- Hol leszek?
- Mi a fontos?
- (Az egyensúly – amennyiben az utolsó pont is sorra kerül).
- Értékelés

ÉRTÉKELÉS

A portfólióba kerülnek:
1. melléklet: Életút – ábra
2. melléklet: Életszakaszok
4. melléklet: Mi a fontos? – feladatlap
7. melléklet: Érdeklődésem – 1. – értékelő lap
9. melléklet: Átváltozások – értékelő lap

FORRÁSOK

MAGYAR KÖZLÖNY 2006/79/II. SZÁM
DR. SZILÁGYI KLÁRA (2004): *Pszichológia személyügyi szakos hallgatók számára.* BKÁE, Budapest. (jegyzet)

KÉPEK FORRÁSA

Az *5. melléklet* dr. Katona Nóra munkája.

1. MELLÉKLET

Életút – ábra

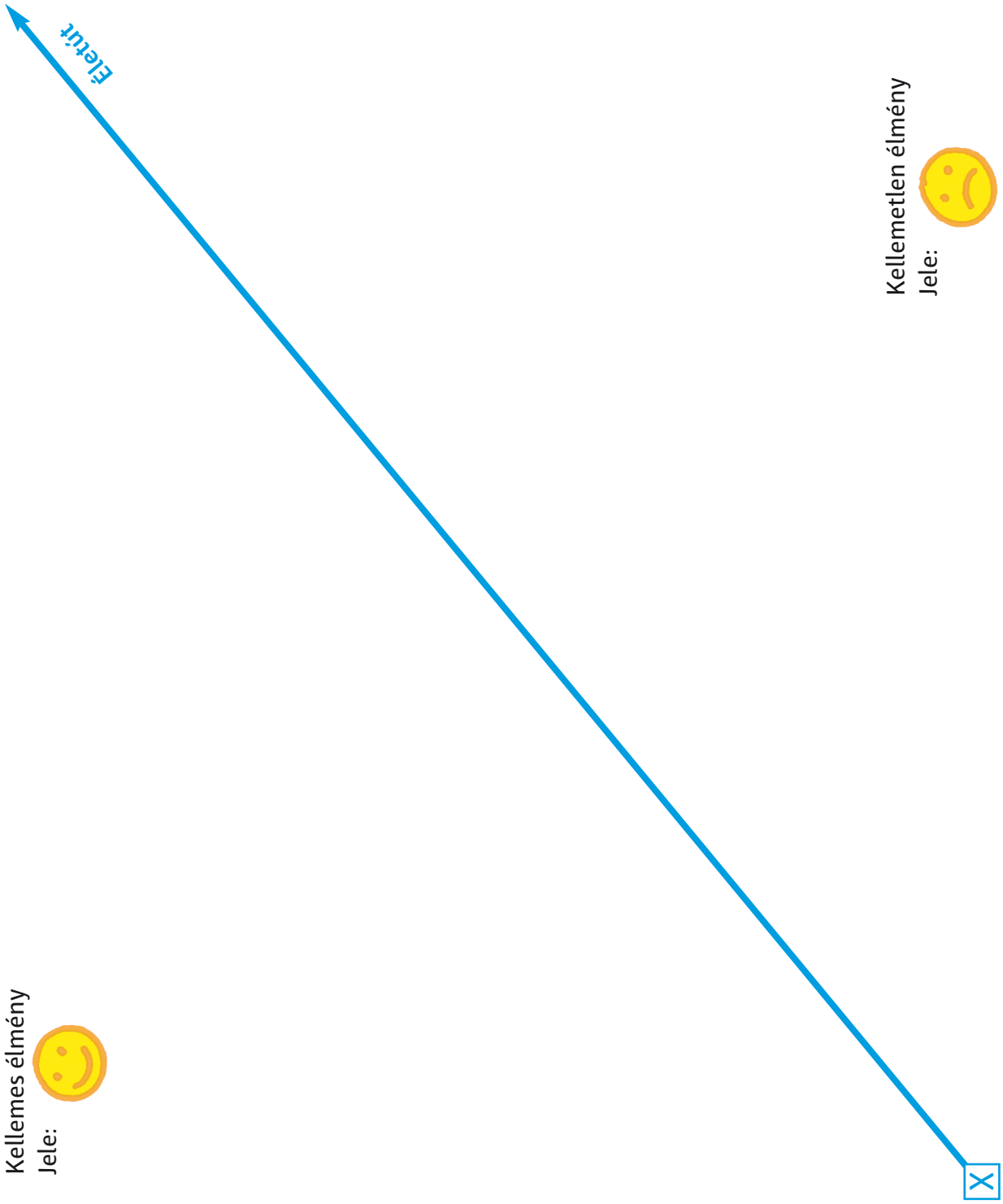

Ez kerüljön a portfóliódba!

2. MELLÉKLET

Életszakaszok

Írd az életszakasz alá annak azoknak az eseményeknek a betűjelét, amelyek szerinted leginkább jellemzik az adott életszakaszt! Egy betűjel akár több életszakaszhoz is beírható!

ÉLETSZAKASZOK	ESEMÉNYEK
1. csecsemő- és kisgyermekkor	A. megtanul beszélni B. középiskolába jár C. megházasodik D. megtanul járni
2. gyermekkor	E. óvodába jár F. szakképesítést szerez G. átképezi magát, újabb szakképesítést szerez H. munkahelyet vált
3. serdülőkor	I. családot alapít (gyermekei születnek) J. nagyszülővé válik K. gyermekeket nevel L. másik városba/településre költözik
4. fiatal felnőttkor	M. gyermekei önállósodnak N. általános iskolába jár O. nyugdíjba vonult (nyugdíjas)
5. középső felnőttkor	P. önállóan öltözik, eszik Q. belép első munkahelyére R. önmagáról részben gondoskodik (pl. ha éhes, szendvicset készít)
6. késői felnőttkor	S. eldönti, hogy milyen szakképesítést szeretne szerezni T. mindenben szülei gondoskodnak róla

Ez kerüljön a portfóliódba!

3. MELLÉKLET

MI A FONTOS? – ÉLETHELYZETEK

Mi lesz a következő emberek számára fontos a munkakeresésben?

1. Teri 55 éves, most tudta meg, hogy vállalatát megszüntetik, és új munkát kell keresnie. Férje már hosszabb ideje munkanélküli, gyermekei nem tudják segíteni. Mindig szívesen segít ismerőseinek, akik erre rászorulnak.
   - **Piros – Biztos lehessen abban, hogy mindig lesz munkája.**
   - Sárga – Munkájában új ötletekre van szükség, új dolgokat hoz létre.
   - **Kék – Fontos számára, hogy másoknak segítséget nyújtson.**

2. Dezső 20 éves, most fejezte be az iskolát és állást keres. Laci vidéken lakik. Szeretne egy motort venni, hogy könnyebben tudjon jönni-menni, amikor a kedve tartja.
   - **Piros – Változatos munkát csinálhat, sokféle dolgot csinálhat.**
   - **Sárga – Jó kereseti lehetőség.**
   - Kék – Biztos lehessen abban, hogy mindig lesz munkája.

3. Juli 21 éves, egyedülálló, most fejezte be az iskolát és állást keres. Mindig szerette a szép dolgokat, szobáját is nagyon ízlésesen rendezte be. Nem szeret egyedül lenni, szereti a társaságot.
   - **Piros – Munkatársaival jó viszonyban legyen.**
   - Sárga – Önálló a munkájában, saját maga hoz döntéseket, másnak nincs beleszólása.
   - **Kék – Művészi dolgokat hozhat létre, környezetét szebbé teheti.**

4. Szilárd 47 éves, családos, 3 gyermeke van, folyton továbbképzi magát, most is esti tagozaton tanul tovább. Gyakran szervez különböző kirándulásokat barátainak és családjának. Szilárd vállalatát átszervezik, és leépítéseket terveznek. Szilárd úgy gondolja, a legjobb az lenne, ha maga is új munkahely után nézne, hogy ne maradjon munka nélkül. Eddig nagyon kedvelte munkahelyét, ahol a maga ura volt és pontosan tudhatta, hogy mennyire jól végezte a munkáját.
   - **Piros – Önálló a munkájában, saját maga hoz döntéseket, másnak nincs beleszólása.**
   - Sárga – Munkáját mások is megbecsülik és elismerik.
   - **Kék – Mások munkáját irányíthatja, szervezheti.**

5. Zsombor 28 éves, még nem gondol a családalapításra, de már három éve ugyanaz a barátnője. Zsombort mindig is egyéni stílus jellemezte beszédében, öltözködésében és ebből nem engedett. Bár emiatt nem mindenki kedveli, jó ötleteivel gyakran ő oldotta meg munkahelyén a problémákat. Most barátnője unszolására keres új munkahelyet, aki azt szeretné, ha Zsombor felköltözne ugyanabba a városba, ahol ő lakik.
   - Piros – Pontosan lemérhető munkájának eredményessége, a teljesítménye.
   - **Sárga – Saját egyéni stílusa juthat érvényre, nem kötik szabályok.**
   - **Kék – Munkájában új ötletekre van szükség, új dolgokat hoz létre.**

6. Zsanett 34 éves, néhány éve ment vissza dolgozni a gyes után. Két kisgyermeke van. Szeret csinosan öltözködni. Nem nagyon kedveli a munkahelyét. Munkatársai kedvelik, mert gyorsan és pontosan dolgozik. Munkakeresését nehezíti, hogy allergiás a poros helyekre.
   - **Piros – Kellemes és kényelmes környezetben dolgozhat.**
   - **Sárga – Főnöke helyes döntéseket hoz és megértő a munkatársakkal.**
   - Kék – Mások munkáját irányíthatja, szervezheti.

A vastagon szedett értékeket sugalmazzák a rövid leírások.

4. MELLÉKLET

Mi a fontos? – feladatlap

Az alábbiakban néhány dolgot felsoroltunk, amelyek fontosak lehetnek az emberek számára a munka megválasztásában.

1. A munkája során folyton új elméletekkel és problémákkal találkozzon.
2. Fontos számára, hogy másoknak segítséget nyújtson.
3. Munkatársaival jó viszonyban legyen.
4. Jó kereseti lehetőséget biztosítson a munkája.
5. Saját egyéni stílusa juthasson érvényre, ne kössék szabályok.
6. Biztos lehessen abban, hogy mindig lesz munkája.
7. Változatos munkát, sokféle dolgot csinálhasson.
8. Főnöke helyes döntéseket hozzon és megértő legyen.
9. Önálló a munkájában, saját maga hoz döntéseket, másnak nincs beleszólása.
10. Kellemes és kényelmes környezetben dolgozhasson.
11. Munkáját mások is megbecsüljék és elismerjék.
12. Pontosan lemérhető lehessen munkájának eredményessége, a teljesítménye.
13. Művészi dolgokat hozhasson létre, környezetét szebbé tehesse.
14. Mások munkáját irányíthassa, szervezhesse.
15. Munkájában új ötletekre legyen szükség, új dolgokat hozhasson létre.

Írd a kipontozott vonalra azoknak a dolgoknak a sorszámát, amelyek még fontosak lehetnek!

1. Ami JULInak még fontos lehet: .....

2. Ami SZILÁRDnak még fontos lehet: .....

3. Ami ZSOMBORnak még fontos lehet: .....

4. Ha nyáron dolgozni mennél, mi az, ami fontos lenne a számodra? .....

5. Mi az, ami szerinted fontos lesz neked 10 év múlva? .....

Ez kerüljön a portfóliódba!

6. MELLÉKLET

Érdeklődésem – 1. – kérdőív

A következőkben 20 állítást találsz, amelyek különböző munkatevékenységekhez és munkatípusokhoz kapcsolódnak. Mivel az emberek nagyon különbözőek lehetnek a munkamód és munkával kapcsolatos érdeklődés terén is, ezért nincsenek jó vagy rossz válaszok.

Mindegyik állításról döntsd el, hogy az állításban szereplő tevékenységet mennyire szereted, kedveled vagy kevésbé kedveled.

Törekedj arra, hogy a kérdés megbeszélése után az öt válaszlehetőség közül azt válaszd, amely megítélésed szerint a leginkább jellemző rád. Az értéket írd a kijelentés előtti kipontozott vonalra.

1. egyáltalán nem jellemző
2. kevésbé jellemző
3. bizonytalan vagyok abban, hogy jellemző-e rám
4. eléggé jellemző rám
5. teljesen rám illik

..... 1. Szeretem az olyan tevékenységeket, amelyek valamilyen módon próbára tesznek.

..... 2. Szívesen dolgozom szerszámokkal, gépekkel.

..... 3. Szeretem lépésről lépésre megtervezni vagy elvégezni a feladataimat.

..... 4. Olyan munkát szeretnék, ahol gépeket és berendezéseket kell vezérelni, működtetni, figyelni.

..... 5. Olyan munkát szeretnék, ahol megtervezhetném, irányíthatnám és ellenőrizhetném más dolgozók tevékenységét.

..... 6. Szeretnék olyan munkát végezni, mellyel az emberek javát szolgálhatom.

..... 7. Olyan munkát szeretnék, ahol mindig előre megmondják, mit várnak tőlem.

..... 8. Szeretek szerszámokkal, gépekkel, berendezésekkel dolgozni.

..... 9. Szívesen végeznék matematikai számításokat különböző technikai eszközök vagy eljárások fejlesztéséhez.

..... 10. Szívesen lennék felelőse egy tevékenység megszervezésének, és szívesen tervezném meg mások tennivalóját.

..... 11. Szeretem befejezni az egyik feladatot, mielőtt a következőbe belefognék.

..... 12. Szívesen és könnyen tudok együtt dolgozni más emberekkel.

..... 13. Szeretem, ha sok különféle dologról gondolkodhatok.

..... 14. Szeretek a saját ötleteim, terveim alapján dolgozni.

..... 15. Olyan foglalkozást szeretnék, ahol inkább technikai eszközökkel, gépekkel vagy tárgyakkal dolgozom, mintsem emberekkel.

..... 16. Szívesen lennék önkéntes egy olyan szervezetben, amely embereken segít.

..... 17. Szívesen végeznék olyan tevékenységet, amelyet közvetlenül ellenőriznek és minősítenek.

..... 18. Szívesen vállalnék olyan munkát, ahol a döntéseimért felelős vagyok.

..... 19. Olyan munkát szeretnék, amelyben az emberekkel beszélgetve megismerem a dolgokról, eseményekről alkotott véleményüket.

..... 20. Olyan foglalkozást szeretnék, ahol saját tevékenységemet úgy szervezem meg, ahogy jónak látom, és a felelősséget is vállalom mindezért.

7. MELLÉKLET

Érdeklődésem – 1. – értékelő lap

A kérdőívből másold át az értékeket úgy, hogy az azonos sorszámú sorban a fehéren maradt négyzetbe írod be az általad adott értéket! Majd összegezd az oszlopokat!

	I	T	Ú	M	S
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					
8.					
9.					
10.					
11.					
12.					
13.					
14.					
15.					
16.					
17.					
18.					
19.					
20.					
Összesen					

Ez kerüljön a portfóliódba!

8. MELLÉKLET

Egyensúlyt segítő és nehezítő helyzetek – kártyák

Előre felvágandó!

EGYENSÚLYT SEGÍTŐ	EGYENSÚLYT NEHEZÍTŐ
Rendszeresen és egészségesen étkezel	A főnököd túlórázásra kér meg
Nem halogatod a dolgokat, amíg a körmödre nem égnek	Olyan új jogszabályokat vezetnek be, amelyek miatt a munkád során kétszer annyi adminisztrációt kell vezetni
Előre eltervezed a tennivalóidat	A gyermekeit egyedül nevelő szomszédod arra kér, hogy lásd el a gyermekeit, amíg fel nem épül a tüdőgyulladásából
Rendszeresen tervezel családi programokat	Egy régi barátod váratlanul beállít egy háromnapos látogatásra
Nem vállalsz el megvalósíthatatlan dolgokat	A házastársad ágynak esik influenzával
A lényegtelen apróságokon nem rágódsz	A gyermeked osztályfőnöke arra kér, hogy te legyél az osztályt kísérő egyik szülő a háromnapos kiránduláson
Ha szükséges, tanácsot kérsz	Leépítések miatt most már hárman végzitek öt ember munkáját

9. MELLÉKLET

Átváltozások – értékelő lap

Gondolj a nap feladataira, és arra, hogy milyen élményeid voltak! Ezeknek megfelelően fejezd be az alábbi mondatokat!

Legérdekesebb számomra az a gyakorlat volt .....

.....

A legnehezebb feladat számomra .....

.....

A legtöbb új ismeretet az a helyzet adott .....

.....

A legfárasztóbb feladat .....

.....

A szószóló feladatát .....

.....

Ma ezekkel a társaimmal voltam egy csoportban: .....

.....

A következő alkalommal szeretnék együtt dolgozni még: .....

.....

.....

Ez kerüljön a portfóliódba!

2. RÉSZMODUL

AMI ÉRDEKELNE

E részmodulban az életpálya-építés és a munka világának kulcsfogalmait tisztázzuk oly módon, hogy megalapozzuk azt a konszenzusos döntést, melynek eredményeképp a tanulók eldöntik, hogy a tanév során mely szakmacsoporthoz kapcsolódva látogatnak meg munkahelyeket. Megvalósul a településtérképezés előkészítése a térképhasználat és a konkrét feladattípusok begyakorlásával.

KIEMELTEN FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

- Asszertív kommunikáció
- Együttműködés
- Csoportmunkakészségek
- Döntéshozatal
- Rugalmasság

IDŐIGÉNY

- 5 óra

MELY CÉLOK ELÉRÉSÉHEZ JÁRUL HOZZÁ?

A tanulók ismerjék meg a szakképesítés – munkakör, illetve szakma –, foglalkozás fogalmak közötti különbséget; ismerjék az alkalmazható szinonimákat.

Legyen ismeretük a szakmacsoport fogalmáról, illetve a szakképesítések szakmacsoportba való besorolásáról.

Készítse elő a Dobbantó osztály tanulóinak a munkamegfigyelési (Job Shadowing) tevékenységét oly módon, hogy megalapozza azt a konszenzusos döntést, melynek eredményeképp a tanulók eldöntik, hogy a tanév során mely szakmacsoporthoz kapcsolódva látogatnak meg munkahelyeket.

SZAKTUDOMÁNYI ÉS PEDAGÓGIAI HÁTTÉR

Az életpálya-építés és a munka világának kulcsfogalmait tisztázzuk: végzettség, szakképesítés, foglalkozás, munkakör, szakma. Ezek begyakorlása a szakmacsoportok bevonásával történik, amelynek kapcsán egy érdeklődésfelmérés is történik. Ez alapozza meg azt a konszenzusos döntést, melynek eredményeképp a tanulók eldöntik, hogy a tanév során mely szakmacsoporthoz kapcsolódva látogatnak meg munkahelyeket. Tehát itt már meghatározzuk az első néhány héten megfigyelt szakmákat. Ha nem sikerült mind a hatnyolc-tíz szakmacsoportban megállapodni, akkor erre még vissza kell térni a negyedik részmodul végén – és ha szükséges, akkor az első néhány munkamegfigyelés után is.

E részmodulban fejeződik be az életpálya alakulását döntően befolyásoló egyéni jellemző, az érdeklődés kérdőív felvétele, amelynek eredményeit a diákok

azonnal a szakmacsoportról szerzett benyomásaikkal vethetik össze. A *12. melléklet* tartalmazza az érdeklődési típusok leírását.

A településtérképezés gondos előkészítést, tervezést igényel. Ez a tevékenység újszerű az iskola és a település számára is, így ajánlatos a látogatások, interjúk előtt felvenni a kapcsolatot a potenciális interjúalanyokkal, illetve tájékoztatni a vállalkozások, intézmények, üzletek tulajdonosait, az ott dolgozókat arról, hogy a tanulók rövid látogatást tesznek náluk abból a célból, hogy fotókat készítsenek, illetve néhány kérdést feltegyenek.

A résztvevők felkészítése a végrehajtás során betöltendő különböző szerepekre a második lépés a folyamatban. Részben a térképhasználat, részben a konkrét feladattípusokra történő felkészítés valósul meg e részmodulban.

Ehhez kapcsolódóan a pedagógusnak tájékozódnia kell, hogy milyen technikai eszközök állnak rendelkezésére a településtérképezés során. Ideális esetben minden csoportnak van egy-egy fényképezőgépe és egyszerű diktafonja. Érdemes idejében szponzorokat keresni. Az eldobható kamerák gyártói számára nem okoz komoly megterhelést 4 kamera szponzori támogatásként történő ajándékozása… érdemes megpróbálni. Sokkal nagyobb gondot okoz, ha arra szorulunk, hogy megkérjük diákjainkat, hogy saját mobiljukat használják e célra, ha van. Előre tájékozodjunk a lehetőségekről, és ha kell, biztosítsunk technikai segítséget a beérkező kép- és hanganyagok digitális rögzítéséhez. (Erre konkrétan csak a 3. részmodulban lesz szükség.)

Figyelembe kell venni, hogy a település feltérképezése a második modul része, tehát a tanév elején kerül rá sor. Így nem volt még idő és lehetőség készségfejlesztésre, ezért a meglévő erősségekre kell építeni, illetve a szerepek kiosztásánál az önkéntesség, a szabad választás elengedhetetlen.

Amennyiben úgy látjuk, hogy a csoport nem minden tagja alkalmas, illetve hajlandó ilyen iskolán kívüli tevékenységre, akkor megtehetjük, hogy a csoport egy része végzi a kinti feladatot, miközben a többiek virtuális feltérképezést végeznek, azaz internet segítségével járulnak hozzá a település lehető legalaposabb megismeréséhez.

Ehhez az időszakhoz kötődik a korábban megszervezett helyszínek emlékeztetése, hogy következő héten érkeznek a diákjaink. Egy-egy csoport számára 3-4 helyszínt is érdemes biztosítani. Gondos tervezést igényel a helyszínek sorrendjének meghatározása, hogy a kíséretet a lehető legbiztonságosabban megvalósíthassuk.

Ajánlott feldolgozási mód

1. FOGLALKOZÁS

Foglalkozás – szakma – képzettség

A munkavállalásban és életpálya-építésben használt alapfogalmak tisztázása. Kérdőív kitöltése.

Időigény
90 perc

Eszközök
- Tábla
- Kréta

10 perc NAPNYITÓ

A választott jégtörő játék függvénye.

Cél
A „megérkezés" támogatása.

Forrás
Játékgyűjtemény c. Dobbantó kiadvány, Diáktámogató füzetek 3.

A feladat menete
A kiválasztott jégtörő gyakorlatnak megfelelően.

15 perc MI A SZAKMÁD?

Az iskolai végzettség, szakképesítés, munkakör, pozíció fogalmakkal kapcsolatos ismeretek feltérképezése és a fogalmak meghatározása.

Cél
Ráhangolás és fogalomtisztázás.

Forrás
1. melléklet: Mi a szakmád? – feladatlap

A feladat menete
1. A pedagógus a táblára írja fel a feladatlap kulcsfogalmait (iskolai végzettség, szakképesítés, munkakör, pozíció). Beszélgessenek erről a négy fogalomról:
   - Mit jelentenek?
   - Hol használjuk ezeket?
2. Minden tanuló megkapja a feladatlapot, a tanár ismerteti a feladatot.
3. 3-5 perc áll a tanulók rendelkezésére, hogy egyénileg megválaszolják a kérdéseket.
4. Az idő leteltével megbeszélik a válaszokat.

Megbeszélés/Értékelés
Az *1. melléklet:* Mi a szakmád? – feladatlap kerüljön a portfólióba!

10 perc SZINONIMÁK

A „foglalkozás" és „szakmai végzettség" fogalmak szinonimáinak megkeresése, feladatlap kitöltése.

Cél
A munka világával kapcsolatos fogalmak tisztázása.

Forrás
2. melléklet: Szinonimák – információs lap

A feladat menete
1. A csoportot 2 vagy 4 csoportra osztjuk. Csoportonként adjunk egy-egy tömb post-it cédulát és személyenként egy filctollat.
2. A feladat az, hogy 3-5 perc alatt a csoportok minél több szinonimát gyűjtsenek a „foglalkozás", illetve a „szakmai végzettség" fogalmakra. Minden hasonló jelentésű szó külön-külön post-it lapra kerüljön!
3. Amikor elkészültek, a tanulók elhelyezik a fogalmakat a táblán (vagy más szabad felületen).
4. Összeszámolják, hogy összesen hány darab megoldás született, majd a tanár átadja minden tanulónak a Szinonimák című információs lapot *(2. melléklet).*
5. Közös megbeszélés keretében tisztázzák a nehezebben értelmezhető, félreérthető kifejezések jelentését.

Megbeszélés/Értékelés
Közösen tanulmányozzák a Szinonimák információs lapot, melynek a kulcsfogalma a „szakma" szó. A pedagógus felhívja a tanulók figyelmét arra, hogy a köznyelvben mind a munkavégzéshez kapcsolódva, mind pedig a szakmai végzettséghez kötődve használják a szakma szót. A fogalomértelmezésnél nem szakirodalmi meghatározásokra törekednek, hanem a hétköznapi jelentéseket, jelentésbeli különbségeket beszélik meg.

Változatok

A feladatot úgy is kiadhatjuk, hogy az osztály fele a szakma fogalomhoz gyűjt, a másik fele pedig a foglalkozás fogalomhoz; másik lehetőség szerint mindkét fogalommal dolgozik valamennyi csoport.

30 perc INTERJÚ

Szakmai interjú készítése.

Cél

A tanult fogalmak (végzettség, szakképesítés, foglalkozás, munkakör) gyakorlati alkalmazása.

Forrás

3. melléklet: Kérdések az interjúhoz
4. melléklet: Példaválaszok az interjúhoz

A feladat menete

1. A tanulók párokat alkotnak, a tanár kiosztja a feladatlapot *(3. melléklet).*
2. A feladat az, hogy képzeljenek el egy kitalált vagy valós személyt. Ez lehet szülő, ismert ember (helyi is) stb., és az ő szerepébe élve magukat válaszoljanak a kérdésekre.
3. A munka befejeztével néhány önként vállalkozó pár ossza meg – mintegy előadásként – az interjút a többiekkel.
4. A feladatot érdekesebbé tehetjük azzal, ha az osztálynak ki kell találnia, hogy kivel készülhetett az interjú.
5. Kérjünk fel néhány önként jelentkező diákot arra, hogy a pedagógussal is készítsen interjút! A pedagógus eldönti, hogy mely, az iskolában is megtalálható foglalkozással rendelkező személy vagy a saját nevében válaszol. A diákok feladata kitalálni, hogy kinek a nevében adott interjút a pedagógus. Hívjuk fel a figyelmet az interjúkészítés során arra, hogy az interjú készítője a helyzethez illő, magázó formulát használja (*4. melléklet*)!

Megbeszélés/Értékelés

Amikor egy-egy diák kitalálja, hogy ki lehet a nyilatkozó, arra is kérdezzünk rá, hogy milyen jelekből, szófordulatokból vagy válaszokból jött rá az illető foglalkozására.

Változatok

A feladat megoldására kevesebb idő szükséges, ha a pedagógus szerepkártyákat készít, amin a tanulók mindegyike által ismert személy neve szerepel. Tovább egyszerűsíthető a gyakorlat, ha nemcsak egy-egy név, de rövid leírás, jellemzés is olvasható a kártyán.

25 perc MI IS ÉRDEKELNE?

Az érdeklődés kérdőív kitöltésének folytatása.

Cél

Annak azonosítása, hogy milyen területek érdeklik a diákokat.

Forrás

5. melléklet: Érdeklődésem – 2. – kérdőív
6. melléklet: Érdeklődésem – 2. – értékelő lap

A feladat menete

1. Indítsuk a feladatot azzal, hogy emlékeztetjük a diákokat: az előző részmodulban kezdtük el az érdeklődés kérdőív kitöltését.
2. Osszunk ki mindenkinek egy Érdeklődésem – 2. – kérdőívet *(5. melléklet).* Egyenként végighaladva a kérdéseken beszéljünk a tartalmukról, és ezt követően töltsék ki a diákok az egyéni válaszokat.
3. Amikor végighaladtunk a 15 kérdésen, osszuk ki az értékelő lapot is *(6. melléklet).*
4. Segítsünk az összeszámlálásban!
5. Magyarázzuk el, hogy mit jelentenek a I, T, Ú, M, S rövidítések.

Irányító Az irányító, vezető személyek szívesen vállalnak felelősséget és ellenőriznek dolgokat. Munkájuk során tervezési, döntéshozatali és összehangoló feladatokat látnak el. Könnyen adnak utasításokat és instrukciókat. Szívesen szervezik saját tevékenységüket. Önmagukat független és önálló személynek látják.

Tárgyias A tárgyias érdeklődésű személyek szívesen dolgoznak tárgyakkal, eszközökkel, gépekkel. Szeretnek megjavítani, elkészíteni dolgokat különböző anyagok és technológiák felhasználásával. A tárgyias embert az foglalkoztatja, hogyan épülnek fel és működnek a dolgok.

Újító Az újító személyek szívesen vizsgálnak meg mélyebben dolgokat és kísérleteznek annak érdekében, hogy megoldjanak problémákat. A problémák megoldásának, illetve az információk bemutatásának új, eredeti formája foglalkoztatja őket. Kedvelik a tudományos témákat. Szívesen küzdenek meg a váratlan, kihívást jelentő szituációkkal. Gyorsan alkalmazkodnak a változásokhoz.

Módszeres A módszeres személyek szeretik, ha tiszta szabályok és elvárások vannak. A munkavégzés folyamata világos, egyértelmű. Szívesen dolgoznak mások irányítása alatt, adott utasítások szerint. Munkájukat addig végzik, amíg be nem fejezték. Nem szeretik a váratlan helyzeteket, inkább a rutinfeladatok kedvezőek számukra.

Szociális Az emberközpontú vagy társas érdeklődésű személyek szívesen dolgoznak emberekkel, akár üzleti, akár segítő helyzetekben. Örömmel segítenek másoknak, hogy felismerjék problémáikat, és meg is oldják azokat. A társas ember szívesen működik együtt másokkal. Az olyan munkákat szeretik, ahol emberekkel lehetnek kapcsolatban.

6. Amelyik értéke nagyobb, az inkább jellemző a személyre. Jelezzük, hogy a nap folyamán még folytatjuk a feladatot, és akkor értelmezzük!

Megbeszélés/Értékelés

A 6. melléklet: Érdeklődésem – 2. – értékelő lap a portfólióba kerül.

2. FOGLALKOZÁS

Szakmacsoportok

Tájékozódás a szakmacsoportokhoz kapcsolódó szakképesítésekben – szortírozási feladat.

Időigény

45 perc

Eszközök

- Kártyák
- Cellux vagy gyurmaragacs
- Színes öntapadós korongok
- Filctoll
- Csomagolópapír

Cél

Azon szakmacsoportok meghatározása, amelyek iránt érdeklődés mutatkozik a csoportban.

Forrás

7. melléklet: Szakmacsoport – kártyák
8. melléklet: Szakképesítés – kártyák
9. melléklet: Megoldás a Szakmacsoportok c. feladathoz

A feladat menete

1. A tanár rövid előadása a szakképzésről. (A pedagógus röviden ismerteti a hazai szakképzési rendszert. Említi az Országos Képzési Jegyzéket, ami a szakképesítéseket foglalja rendszerbe. Elmondja, hogy 21 szakmacsoportba sorolják a foglalkozásokat.)
2. Tippeljék meg a tanulók, hogy Magyarországon jelenleg hányféle szakképesítést lehet tanulni (kb. 400 félét).
3. A tanár átadja a szakmacsoportokat és a szakképesítéseket tartalmazó kártyákat; 10-15 perc áll az osztály rendelkezésére, hogy egymáshoz rendeljék az összetartozó kártyákat; a szakmacsoportokat saját értelmezésük szerint meghatározzák a tanulók. (A pedagógus folyamatosan segítse a munkát.)
4. Miután kész a feladat, ellenőrzik a munkát *(9. melléklet).*
5. Rövid magyarázat a szakmacsoportokról és a tanév során meglátogatandó minimum 6 munkahelyről – amelyeket a munkahelyi megfigyelés során (job-shadowing) ismerhetnek majd meg. A pedagógus

emelje ki azt, hogy a tanulók által leginkább tetsző szakmacsoportokban látogatnak meg munkahelyeket.

6. Minden tanuló 3-3 jelölő matricát kap; annak a szakmacsoportnak a neve mellé kell ragasztania ezeket a jeleket, amelyre leginkább kíváncsi a 21 szakmacsoport közül. A diákok mondjanak rövid indoklást is!
7. Kialakul az osztály 6 (vagy 8-12) preferált szakmacsoportjának köre, ezt közösen plakát-formátumba foglalják, és jól látható helyen rögzítik a teremben.
8. A pedagógus a konszenzusos lista kialakulása után röviden összefoglalja az eredményt, és ismerteti a munkahelyi megfigyelés (job-shadowing) néhány alapinformációját.

Megbeszélés/Értékelés

Ha nem teljesen egyértelmű a szakmacsoportok preferenciája, akkor érdemes a munkahelyi megfigyelés megszervezését először azzal a néhány szakmacsoporttal kezdeni, amelyek egyértelműen kiemelkednek. Ha a továbbiakban még körvonalazódik az érdeklődés, az azoknak megfelelő szakmacsoportok még hozzávehetők.

Az elkészült szakmacsoportpreferencia-listát tegyük el a portfólióba!

Változatok

1. Csoportokat is alkothatunk. Ebben az esetben mindegyik csoportnak kb. 3 szakmacsoportot adjunk, és a csoport tagjai keressék ki a hozzájuk tartozó szakképesítéseket!
2. Ha gondoljuk, akkor az ellenőrzés után szakmacsoportonként rögzíthetik is a diákok a szakmacsoportokhoz tartozó szakképesítéseket, pl. csomagolópapírra ragasztóval.

3. FOGLALKOZÁS

Ez érdekel!

Az érdeklődés kérdőív kitöltésének folytatása, lezárása és összegző kiértékelése.

Időigény:

45 perc

Eszközök

- Számítógépek internet-hozzáféréssel
- Gyurmaragacs

Cél

A szakmai érdeklődés körvonalazása és tudatosítása.

Forrás

7. melléklet: Szakmacsoport – kártyák
9. melléklet: Megoldás a Szakmacsoportok c. feladathoz
10. melléklet: Érdeklődésem – 3. – kérdőív
11. melléklet: Érdeklődésem – 3. – értékelő lap
12. melléklet: Ez érdekel!

A feladat menete

1. Indítsuk a feladatot azzal, hogy emlékeztetjük a diákokat, ez előző részmodulban kezdtük el az érdeklődés kérdőív kitöltését.
2. Osszunk ki mindenkinek egy Érdeklődésem – 3. – kérdőívet *(10. melléklet)*! Egyenként végighaladva a kérdéseken beszéljünk a tartalmukról, és ezt követően töltsék ki a diákok az egyéni válaszokat.
3. Amikor végighaladtunk a 15 kérdésen, osszuk ki az értékelő lapot is *(11. melléklet)*!
4. Segítsünk az összeszámlálásban!
5. Osszuk ki a diákoknak az Ez érdekel! feladatlapot *(12. melléklet)*! Ezen a lapon összegezhető a három részletben felvett kérdőív, és ez tartalmazza az öt érdeklődési terület leírását is.
6. Teljes csoportos visszajelzést csoportalakítással kapunk. Úgy alakítsunk csoportokat, hogy mindenki a legmagasabb pontszámot elért területét véve alapul keresse meg azokat a társait, akiknél szintén ugyanaz a terület kapta a legmagasabb pontszámot!
7. Ha mindenki megtalálta a helyét, akkor kérjük meg őket, hogy mutassák be a csoportot úgy, hogy olyan szakmákat sorolnak fel, amelyek szerintük az adott

érdeklődési területhez tartoznak. Ehhez segítségül felhasználható a *9. melléklet.*

8. A diákok alkossanak párokat! Minden pár húzzon egy szakmacsoportot *(7. melléklet)!*
9. A párok az általuk húzott szakmacsoportot jellemezzék, hogy milyen érdeklődési típusoknak felelnek meg elsősorban. Ehhez segítségül használhatják a *9. mellékletet.* Ha a diákok nem ismernek egy szakmát, akkor a http://www.webmutato.hu/palyavalaszto/ honlap segítséget nyújthat!
10. Írjuk fel a táblára egymás mellé az öt érdeklődéstípust!
11. Minden pár mutassa be, hogy az általa húzott szakmacsoportok milyen érdeklődési típusoknak feleltethetők meg! A legjellemzőbb érdeklődéstípus alá rögzítsék a szakmacsoport nevét gyurmaragaccsal! A pedagógus szükség szerint támogassa a diákokat az érvelés kibontásában.
12. A tevékenység lezárásaként teljes csoportos helyzetben nézzük meg az előző gyakorlatban kialakított szakmacsoport-preferenciát! Az érdeklődés kérdőív végleges eredményeinek ismeretében szeretné-e valaki módosítani? (Nyugtassunk meg mindenkit, hogy erre lesz még lehetőség.)

Megbeszélés/Értékelés

A 11. melléklet: Érdeklődésem – 3. – értékelő lap és a *12. melléklet:* Ez érdekel! kerüljön a portfólióba.

Változatok

A feladat a 7. pontnál is befejezhető, amennyiben kevés a rendelkezésre álló idő, de a 12. pontot ebben az esetben is valósítsuk meg!

4. FOGLALKOZÁS

Merre járunk, mit látunk?

A településtérképezés előkészítése: az iskolába érkezés útvonalának és a látott intézmények jelölése a térképen. Az utcán dolgozó emberek foglalkozásának azonosítása. A nap gyakorlatainak véleményezése.

Időigény

45 perc

Eszközök

- Internet-hozzáféréssel rendelkező számítógépek
- Projektor
- Öntapadós matricakorongok

40 perc ÚTVONAL

Az iskolába érkezés útvonalának és a látott intézmények jelölése a térképen. Az utcán dolgozó emberek foglalkozásának azonosítása.

Cél

A településtérképezés elősegítése a térképhasználat gyakorlása révén.

Forrás

Településtérkép annyi példányban, ahány diák van
13. melléklet: Az iskolába jövet látom – feladatlap

A feladat menete

1. Adjunk minden diáknak egy-egy térképet a településről (az iskola gyalogosan is bejárható környékéről)! (A település térképe, illetve annak megfelelő nagyságú része letölthető a http://maps.google.com webhelyről és kinyomtatható.)
2. Minden diák rajzolja be az útvonalat, amerre iskolába jön!
3. Alakuljanak csoportok aszerint, hogy ki milyen útvonalon érkezik az iskolához! Az egyforma irányból érkezők képezzenek egy csoportot! (Ha túl nagy valamelyik csoport, akkor bontsuk szét úgy, hogy 3-5 fős csoportok legyenek.) Törekedjünk arra, hogy ne legyen 4-5 csoportnál több!
4. A csoporttagok beszéljék meg egymással, hogy ki milyen üzletet, munkahelyet lát, vett eddig is észre

az iskolába jövet! Jelöljék meg a térképükön az egyes munkahelyeket egy számmal és egy külön lapra írjanak térképeikhez útmutatót *(13. melléklet)*. A diákok megpróbálhatnak interneten is rákeresni az adott intézményre és tájékozódni, hogy milyen foglalkozások lehetnek ott.

5. A csoportok azt is azonosítsák, hogy az iskolába jövet láttak-e embereket dolgozni az utcán? Ha igen, mit csináltak? Mi lehet a foglalkozásuk?
6. A csoportok mutassák be eredményeiket az elkészült útmutató alapján. (Kioszthatunk szerepeket is a bemutatóhoz. Pl. az egyik csoporttag a kivetített térképen mutatja a munkahely helyét, a másik elmondja, hogy mire emlékeznek az intézmény nevéből, a harmadik megpróbál megnevezni egy-két foglalkozást, ami az adott munkahelyen előfordulhat.)
7. A csoportok rövid szerepjátékkal mutassanak be egy-egy általuk azonosított munkahelyet úgy, hogy készítsenek interjút az egyik ott dolgozó személylyel. Ha szükséges, akkor a pedagógus – előzetesen tájékozódva a csoporttól a munkahelyről – vállalja a riportalany szerepét! Az interjú készítéséhez felhasználható a *4. mellékletben* kiadott kérdéssor. A pedagógus hívja fel a riportot készítők figyelmét, hogy ügyeljenek a bemutatkozásra is! Pl. X. Y. vagyok, a Z. nevű szakképző iskolába járok, és az a feladatom, hogy egy rövid interjút készítsek egy itt dolgozó személlyel a munkájáról. Szánna rám öt percet?

Megbeszélés/Értékelés

A 13. melléklet: Az iskolába jövet látom c. feladatlap kerüljön az iskolai portfólióba!

Változatok

Ha szükséges, akkor segítsük a diákokat azzal, hogy a 2. pont előtt a projektor segítségével kivetített térképen határozzuk meg az iskolát, annak viszonyát a nevezetes pontokhoz képest.

5 perc NAPZÁRÓ ÉRTÉKELÉS

A nap gyakorlatainak értékelése.

Cél

A nap értékelése és visszajelzés.

A feladat menete

1. Adjunk mindenkinek 4 öntapadós matricakorongot!
2. Írjuk fel egy csomagolópapírra a nap gyakorlatait:
   - Napnyitó
   - Mi a szakmád?
   - Szinonimák
   - Interjú
   - Mi is érdekelne?
   - Szakmacsoportok
   - Ez érdekel!
   - Útvonal
   - Napzáró
3. Mindenki úgy oszthatja szét a pontokat a gyakorlatok között, ahogyan szeretné (4x1 vagy akár 1x4 formában is).
4. Összegezzük, hogy melyik 2-3 gyakorlat volt a legkedveltebb! Kérjük meg azokat, akik a közkedvelt feladathoz tették a pontjaikat, fogalmazzanak meg egy mondatot, hogy miért arra a gyakorlatra szavaztak!

A részmodulban

Ráhangolást szolgáló feladatok:

- Napnyitó
- Mi a szakmád?

Elsajátítást támogató feladatok:

- Szinonimák
- Interjú
- Mi is érdekelne?
- Szakmacsoportok
- Ez érdekel!
- Útvonal
- Napzáró

Alkalmazást gyakoroltató feladatok:

- Szinonimák
- Interjú
- Mi is érdekelne?
- Szakmacsoportok
- Ez érdekel!
- Útvonal
- Napzáró

ÉRTÉKELÉS

A portfólióba kerülnek:
1. melléklet: Mi a szakmád? – feladatlap
6. melléklet: Érdeklődésem – 2. – értékelő lap
11. melléklet: Érdeklődésem – 3. – értékelő lap
12. melléklet: Ez érdekel!
13. melléklet: Az iskolába jövet látom – feladatlap

FORRÁSOK

http://www.szakkepesites.hu/content/okj_flash_final.swf

1. MELLÉKLET

Mi a szakmád? – feladatlap

Zsuzsa egy élelmiszer-üzletlánc alkalmazottja. Szegeden dolgozik egy önkiszolgáló boltban már két éve. A vevők nagyon szeretik, mert azt mondják, ő a legkedvesebb pénztáros. A szakiskola befejezését követően – ahol bolti eladó képesítést szerzett – itt helyezkedett el. Zsuzsa most gimnáziumba jár. Ezt azért tűzte ki célul, mert ha megszerezte az érettségit, akkor boltvezető-helyettesnek nevezik ki.

Válaszolj a kérdésekre!

Milyen iskolai végzettsége van most Zsuzsának?

.....

Milyen szakképesítéssel rendelkezik a lány?

.....

Mi a jelenlegi munkaköre?

.....

Milyen iskolai végzettsége lesz Zsuzsának, ha befejezte a gimnáziumot?

.....

Milyen pozíciót tölt majd be a lány, ha leérettségizett?

.....

Ez kerüljön a portfóliódba!

2. MELLÉKLET

Szinonimák – információs lap

foglalkozás

munka

dolog

hivatás

mesterség

feladat

állás

munkahely

pozíció

szakma

szakma

végzettség

bizonyítvány

„papír”

„iskola”

diploma

iskolai végzettség

3. MELLÉKLET

Kérdések az interjúhoz

- Mi a foglalkozásod? .....
- Mi a munkád? .....
- Mit dolgozol? .....
- Mit csinálsz a munkahelyeden? .....
- Mi a hivatásod? .....
- Mi a mesterséged? .....
- Mi a feladatod, feladatköröd? .....
- Milyen állásod van? vagy Milyen állásban vagy? .....
- Milyen pozíciót töltesz be? .....

- Milyen végzettséget szereztél? .....
- Miről van bizonyítványod? .....
- Mi az iskolai végzettséged? .....
- Miről van papírod? .....
- Milyen iskolád van? .....
- Miben szereztél diplomát? .....
- Mi a szakképesítésed? .....

4. MELLÉKLET

PÉLDAVÁLASZOK AZ INTERJÚHOZ

Mi a foglalkozása? Tanár vagyok.

Mi a munkája? 9–12. osztályos tanulókat tanítok.

Mit dolgozik? A ... szakiskolában vagyok szaktanár.

Mit csinál a munkahelyén? Tanítok, beszélgetek a diákokkal, osztályozok, dolgozatot íratok, szabadidős programokat szervezek.

Mi a hivatása? Nevelni és oktatni a fiatalokat.

Mi a mestersége? A tanítás.

Mi a feladata, feladatköre? Matematikatanítás.

Milyen állása van? vagy Milyen állásban van? Pedagógus vagyok.

Milyen pozíciót tölt be? Igazgatóhelyettes vagyok.

Milyen végzettséget szerezett? Felsőfokú végzettséget.

Miről van bizonyítványa? A tanári képesítésről.

Mi az iskolai végzettsége? Egyetem.

Miről van papírja? Arról, hogy matematikát taníthatok középiskolában.

Milyen iskolája van? A ... egyetemen végeztem matematika szakon.

Miben szereztél diplomát? Matematika szakos középiskolai tanár.

Mi a szakképesítése? Az egyetem előtt gazdasági informatikus szakképesítést szereztem.

5. MELLÉKLET

Érdeklődésem – 2. – kérdőív

A következőkben 15 állítást találsz, amelyek különböző munkatevékenységekhez és munkatípusokhoz kapcsolódnak. Mivel az emberek nagyon különbözőek lehetnek a munkamód és munkával kapcsolatos érdeklődés terén is, ezért nincsenek jó vagy rossz válaszok.

Mindegyik állításról döntsd el, hogy az állításban szereplő tevékenységet mennyire szereted, kedveled vagy kevésbé kedveled. Törekedj arra, hogy a kérdés megbeszélése után az öt válaszlehetőség közül azt válaszd, amely megítélésed szerint a leginkább jellemző rád. Az értéket írd a kijelentés előtti kipontozott vonalra.

1. egyáltalán nem jellemző
2. kevésbé jellemző
3. bizonytalan vagyok abban, hogy jellemző-e rám
4. eléggé jellemző rám
5. teljesen rám illik

..... 1. Érdeklődéssel figyelem, olvasom, hogyan készülnek és hogyan működnek a dolgok, tárgyak.

..... 2. Szeretek segíteni barátaimnak gondjaik megoldásában.

..... 3. Örömmel vállalnám a felelősséget egy terv végrehajtásáért, és a véghezvitel során szívesen járulnék hozzá sok apró részlet megoldásához.

..... 4. Szeretek különböző módszereket kipróbálni egy-egy feladat végrehajtásakor.

..... 5. Olyan munkát szeretnék, ahol rászoruló emberek helyzetének javulását segíthetem.

..... 6. Egy feladat elvégzéséhez szívesen használok szerszámokat, gépeket vagy berendezéseket.

..... 7. Voltam már vezetője egy csapatnak, klubnak, társaságnak vagy szervezetnek.

..... **8.** Szeretem, ha már bevált szabályok, eljárások szerint kell dolgoznom.

..... **9.** Olyan foglalkozást szeretnék, ahol egész nap emberekkel foglalkozhatok.

..... **10.** Véleményemmel, akaratommal rendszerint befolyásolni tudom a többieket.

..... **11.** Szeretek elméleti levezetéseken, bizonyításokon keresztül megközelíteni egyes kérdéseket, problémákat.

..... **12.** Képes vagyok utasítást elfogadni és a feladatot aszerint elvégezni.

..... **13.** Olyan kutatásokban, tervekben szeretnék dolgozni, amelyek lehetővé teszik, hogy új tényeket, jelenségeket, gondolatokat fedezzek fel.

..... **14.** Szeretek egy feladatot addig csinálni, amíg be nem fejezem.

..... **15.** Szeretem az olyan elfoglaltságokat, amelyeket egyedül is végezhetek, mint a modellkészítés, kertészkedés, régi bútorok felújítása vagy fényképek előhívása.

6. MELLÉKLET

Érdeklődésem – 2. – értékelő lap

A kérdőívből másold át az értékeket úgy, hogy az azonos sorszámú sorban a fehéren maradt négyzetbe írod be az általad adott értéket! Majd összegezd az oszlopokat!

	I	T	Ú	M	S
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					
8.					
9.					
10.					
11.					
12.					
13.					
14.					
15.					
Összesen					

Ez kerüljön a portfóliódba!

7. MELLÉKLET

Szakmacsoport – kártyák

Előre kivágandó!

EGÉSZSÉGÜGY	INFORMATIKA
EGYÉB SZOLGÁLTATÁSOK	KERESKEDELEM – MARKETING, ÜZLETI ADMINISZTRÁCIÓ
ELEKTROTECHNIKA – ELEKTRONIKA	KÖNNYŰIPAR
ÉLELMISZERIPAR	KÖRNYEZETVÉDELEM – VÍZGAZDÁLKODÁS
ÉPÍTÉSZET	KÖZGAZDASÁG

FAIPAR	KÖZLEKEDÉS
GÉPÉSZET	MEZŐGAZDASÁG
MŰVÉSZET, KÖZMŰVELŐDÉS, KOMMUNIKÁCIÓ	SZOCIÁLIS SZOLGÁLTATÁSOK
NYOMDAIPAR	ÜGYVITEL
OKTATÁS	VEGYIPAR
VENDÉGLÁTÁS, IDEGENFORGALOM	

8. MELLÉKLET

Szakképesítés – kártyák

Előre kivágandó!

Ács, állványozó	IT helpdesk ügyfélkapcsolati szakügyintéző
Adótanácsadó	Jelnyelvi tolmács
Állatgondozó	Kádár
Általános laboráns	Karosszérialakatos
Általános rendszergazda	Kárpitos
Artista	Kerámiakészítő
Autószerelő	Kereskedelmi menedzser
Betegkísérő	Kéz- és lábápoló, műkörömépítő
Biztonságtechnikai szerelő, kezelő	Kiadványszerkesztő
Biztosítási tanácsadó	Konyhai kisegítő

Bolti eladó	Kosárfonó és fonottbútor-készítő
Bolti hentes	Könnyűgépkezelő
Bőrtárgykészítő	Könyvesbolti eladó
Burkoló	Könyvkötő
Bútorasztalos	Környezetvédelmi technikus
CNC-forgácsoló	Másoló- és irodagép-műszerész
Cukrász	Masszőr
Csatorna-karbantartó	Matróz belvízi hajón
Csecsemő- és gyermekápoló	Menetjegyellenőr
Csecsemő- és gyermekruha-készítő	Mérlegképes könyvelő
Csokoládétermék-gyártó	Mezőgazdasági vállalkozó
Dísznövénykertész	Mixer

Divat- és stílustervező	Műanyag hegesztő, hőformázó
Drog és toxikológiai laboratóriumi technikus	Műtőssegéd
Elektromosgép- és készülékszerelő	Nyomdai gépkezelő
Épületasztalos	Óvodai dajka
Épületgépész technikus	Ökogazda
Felvonószerelő	Papírfeldolgozó
Festő, mázoló és tapétázó	Parkgondozó
Fodrász	Pedagógiai asszisztens
Fogászati asszisztens	Pék
Fürdőüzemi gépkezelő	Pénzügyi-számviteli ügyintéző
Fűrészipari gépkezelő	Raktáros
Gazdasági informatikus	Rehabilitációs nevelő, segítő

Gépíró, szövegszerkesztő	Sajtkészítő
Grafikus	Sportedző
Gumiipari technológus	Szabász
Gyakorlati oktató	Szállodai portás, recepciós
Gyermek- és ifjúsági felügyelő	Számítástechnikai szoftverüzemeltető
Gyógypedagógiai asszisztens	Számítógép-szerelő, -karbantartó
Gyümölcspálinka-gyártó	Szenvedélybeteg-gondozó
Háztartásigép-szerelő	Szita-, tampon- és filmnyomó
Hegesztő	Szociális gondozó
Hulladékválogató és -feldolgozó	Szórakoztatóelektronikai műszerész
Idegenvezető	Takarítógép-kezelő
Irodai asszisztens	Táskajavító

Iskolatitkár	Tehergépkocsi-vezető
Telefonkezelő, ügyfél-tájékoztató	Villanyszerelő
Tűzoltó	Virágkötő
Üveges és képkeretező	Víz- és szennyvíztechnológus
Valutapénztáros és valuta-ügyintéző	Vízvezeték- és vízkészülék-szerelő
Vegyipari méréstechnológus	Webprogramozó
Vegytisztító, kelmefestő, mosodás	

9. MELLÉKLET

MEGOLDÁS A SZAKMACSOPORTOK C. FELADATHOZ

EGÉSZSÉGÜGY Betegkísérő Műtőssegéd Masszőr Fogászati asszisztens Csecsemő- és gyermekápoló	**INFORMATIKA** Általános rendszergazda Számítástechnikai szoftverüzemeltető Gazdasági informatikus Számítógép-szerelő, -karbantartó Webprogramozó	**MŰVÉSZET, KÖZMŰVELŐDÉS, KOMMUNIKÁCIÓ** Artista Divat- és stílustervező Grafikus Kerámiakészítő Kosárfonó és fonottbútor-készítő
EGYÉB SZOLGÁLTATÁSOK Fodrász Kéz- és lábápoló, műköröm-építő Tűzoltó Takarítógép-kezelő Biztonságtechnikai szerelő, kezelő	**KERESKEDELEM – MARKETING, ÜZLETI ADMINISZTRÁCIÓ** Bolti eladó Kereskedelmi menedzser Könyvesbolti eladó Raktáros Virágkötő	**NYOMDAIPAR** Kiadványszerkesztő Könyvkötő Nyomdai gépkezelő Papírfeldolgozó Szita-, tampon- és filmnyomó
ELEKTROTECHNIKA – ELEKTRONIKA Elektromosgép- és készülékszerelő Szórakoztatóelektronikai műszerész Háztartásigép-szerelő Másoló- és irodagép-műszerész Villanyszerelő	**KÖNNYŰIPAR** Táskajavító, Szabász Vegytisztító, kelmefestő, mosodás Csecsemő- és gyermekruha-készítő Bőrtárgykészítő	**OKTATÁS** Gyakorlati oktató Óvodai dajka Pedagógiai asszisztens Sportedző Gyógypedagógiai asszisztens
ÉLELMISZERIPAR Csokoládétermék-gyártó Gyümölcspálinka-gyártó Bolti hentes Pék Sajtkészítő	**KÖRNYEZETVÉDELEM – VÍZGAZDÁLKODÁS** Környezetvédelmi technikus Víz- és szennyvíztechnológus Hulladékválogató és -feldolgozó Csatorna-karbantartó Fürdőüzemi gépkezelő	**SZOCIÁLIS SZOLGÁLTATÁSOK** Gyermek- és ifjúsági felügyelő Jelnyelvi tolmács Szociális gondozó Rehabilitációs nevelő, segítő Szenvedélybeteg-gondozó

ÉPÍTÉSZET Ács, állványozó Burkoló Könnyűgépkezelő Festő, mázoló és tapétázó Üveges és képkeretező	**KÖZGAZDASÁG** Adótanácsadó, Biztosítási tanácsadó Mérlegképes könyvelő Pénzügyi-számviteli ügyintéző Valutapénztáros és valuta-ügyintéző	**ÜGYVITEL** Gépíró, szövegszerkesztő Irodai asszisztens Telefonkezelő, ügyfél-tájékoztató Iskolatitkár IT helpdesk ügyfélkapcsolati szakügyintéző
FAIPAR Bútorasztalos Épületasztalos Kádár Kárpitos Fűrészipari gépkezelő	**KÖZLEKEDÉS** Autószerelő Matróz belvízi hajón Tehergépkocsi-vezető Karosszérialakatos Menetjegyellenőr	**VEGYIPAR** Gumiipari technológus Általános laboráns Drog- és toxikológiai laboratóriumi technikus Műanyag hegesztő, hőformázó Vegyipari méréstechnológus
GÉPÉSZET CNC-forgácsoló Épületgépész technikus Vízvezeték- és vízkészülék-szerelő Felvonószerelő Hegesztő	**MEZŐGAZDASÁG** Ökogazda Mezőgazdasági vállalkozó Állatgondozó Dísznövénykertész Parkgondozó	**VENDÉGLÁTÁS, IDEGENFORGALOM** Cukrász Idegenvezető Mixer Konyhai kisegítő Szállodai portás, recepciós

10. MELLÉKLET

Érdeklődésem – 3. – kérdőív

A következőkben 15 állítást találsz, amelyek különböző munkatevékenységekhez és munkatípusokhoz kapcsolódnak. Mivel az emberek nagyon különbözőek lehetnek a munkamód és munkával kapcsolatos érdeklődés terén is, ezért nincsenek jó vagy rossz válaszok.

Mindegyik állításról döntsd el, hogy az állításban szereplő tevékenységet mennyire szereted, kedveled vagy kevésbé kedveled. Törekedj arra, hogy a kérdés megbeszélése után az öt válaszlehetőség közül azt válaszd, amely megítélésed szerint a leginkább jellemző rád. Az értéket írd a kijelentés előtti kipontozott vonalra.

1. egyáltalán nem jellemző
2. kevésbé jellemző
3. bizonytalan vagyok abban, hogy jellemző-e rám
4. eléggé jellemző rám
5. teljesen rám illik

..... 1. Szeretek hosszú időn át ugyanazzal a munkával foglalkozni.

..... 2. Szeretek tárgyakat, dolgokat készíteni és/vagy javítani.

..... 3. Szeretem jobban megismerni a dolgokat, hogy velük kapcsolatban elméleti, gyakorlati kérdéseket vessek fel vagy oldjak meg.

..... 4. Szeretek bajban lévő vagy beteg embereknek segíteni.

..... 5. Örömet okoz, ha mások tevékenységét irányíthatom.

..... 6. A feladataimat szeretem egyenletes ütemben végezni.

..... 7. Nagyon szeretem azokat a könyveket, televíziós műsorokat, amelyek újszerű tudományos témákról szólnak.

..... **8.** Szeretek előírt megoldások, minták szerint dolgozni.

..... **9.** Képes vagyok segíteni olyan embereknek, akik türelmetlenek vagy indulatosak.

..... **10.** Szeretek elvállalni és magvalósítani dolgokat.

..... **11.** Szeretem az olyan kétkezi munkákat, mint a virágkötés, tapétázás, vízvezeték-szerelés, szabás-varrás vagy autószerelés.

..... **12.** Szeretem az emberek gondját viselni.

..... **13.** Szívesen dolgozom különféle anyagokkal, például fával, agyaggal, textillel vagy fémmel.

..... **14.** Szívesebben irányítok vagy irányítanék egy csoportot, minthogy annak egyik tagjaként vegyek részt a csoport életében.

..... **15.** Szívesen dolgoznék egy kutatási terven.

11. MELLÉKLET

Érdeklődésem – 3. – értékelő lap

A kérdőívből másold át az értékeket úgy, hogy az azonos sorszámú sorban a fehéren maradt négyzetbe írod be az általad adott értéket! Majd összegezd az oszlopokat!

	I	T	Ú	M	S
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					
8.					
9.					
10.					
11.					
12.					
13.					
14.					
15.					
Összesen					

Ez kerüljön a portfóliódba!

12. MELLÉKLET

Ez érdekel!

Másold ide az „Érdeklődésem" értékelő lapok (1., 2. és 3.) eredményeit és add össze!

	I	T	Ú	M	S
1.					
2.					
3.					
Összesen					
Sorrend					

A „Sorrend" c. oszlopban az 1-es sorszámot kapja a legmagasabb érték, a 2-es sorszámot a rákövetkező legmagasabb és így tovább. Minél magasabb a pontszám, annál inkább jellemző rád az adott terület iránti érdeklődés.

I = Irányító

Az irányító, vezető személyek szívesen vállalnak felelősséget és ellenőriznek dolgokat. Munkájuk során tervezési, döntéshozatali és összehangoló feladatokat látnak el. Könnyen adnak utasításokat és instrukciókat. Szívesen szervezik saját tevékenységüket. Önmagukat független és önálló személynek látják.

T = Tárgyias

A tárgyias érdeklődésű személyek szívesen dolgoznak tárgyakkal, eszközökkel, gépekkel. Szeretnek megjavítani, elkészíteni dolgokat különböző anyagok és technológiák felhasználásával. A tárgyias embert az foglalkoztatja, hogyan épülnek fel és működnek a dolgok.

Ú = Újító

Az újító személyek szívesen vizsgálnak meg mélyebben dolgokat és kísérleteznek annak érdekében, hogy megoldjanak problémákat. A problémák megoldásának, illetve az információk bemutatásának új, eredeti formája foglalkoztatja őket. Kedvelik a tudományos témákat. Szívesen küzdenek meg a váratlan, kihívást jelentő szituációkkal. Gyorsan alkalmazkodnak a váltásokhoz.

M = Módszeres

A módszeres személyek szeretik, ha tiszta szabályok és elvárások vannak. A munkavégzés folyamata világos, egyértelmű. Szívesen dolgoznak mások irányítása alatt, adott utasítások szerint. Munkájukat addig végzik, amíg be nem fejezték. Nem szeretik a váratlan helyzeteket, inkább a rutinfeladatok kedvezőek számukra.

Sz = Szociális

Az emberközpontú vagy társas érdeklődésű személyek szívesen dolgoznak emberekkel, akár üzleti, akár segítő helyzetekben. Örömmel segítenek másoknak, hogy felismerjék problémáikat, és meg is oldják azokat. A társas ember szívesen működik együtt másokkal. Az olyan munkákat szeretik, ahol emberekkel lehetnek kapcsolatban.

Ez kerüljön a portfóliódba!

13. MELLÉKLET

Az iskolába jövet látom – feladatlap

Rajzold be azt az útvonalat a térképen, ahogyan az iskolába érkezel! Számokkal jelöld azokat az intézményeket, üzleteket, amelyeket iskolába jövet látsz! Írd ide a számok mellé az intézmények, üzletek nevét!

	Intézmény, üzlet neve	Lehetséges foglalkozások
1.	.....	.....
		.....
2.	.....	.....
		.....
3.	.....	.....
		.....
4.	.....	.....
		.....
5.	.....	.....
		.....
6.	.....	.....
		.....
7.	.....	.....
		.....

Hol láttál dolgozni embereket az utcán? (utcanév) .....

.....

Mit csináltak, dolgoztak? .....

.....

Mi lehet a foglalkozásuk? .....

.....

Ez kerüljön a portfóliódba!

3. RÉSZMODUL

TÉRKÉPEZZÜK FEL!

A településtérképezés közvetlen előkészítése, megvalósítása és prezentáció keretében annak bemutatása és értékelése.

KIEMELTEN FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

- Együttműködés
- Beszélt nyelvi kompetencia
- Kezdeményezés
- Minőségi munka
- Etikus magatartás
- Rugalmas alkalmazkodás

IDŐIGÉNY

- 5 óra

MELY CÉLOK ELÉRÉSÉHEZ JÁRUL HOZZÁ?

A munkavégzéssel kapcsolatos kompetenciákon belül, a munka, a társadalom és a gazdaság kapcsolatának megértését támogatja a feladatmegoldás során elvárt és megvalósított minőségi munka és etikus magatartás gyakorlása révén.

Az alapvető munkavállalói és életpálya-építési kompetenciákon belül a feladat végrehajtása közben a részmodul fejleszti a rugalmas alkalmazkodást, a beszélt nyelvi kompetenciák révén megvalósuló asszertív kommunikációt és kezdeményezést, a csoportmunka helyzetben tanúsított együttműködés révén segíti a célhoz vezető döntések meghozatalát.

SZAKTUDOMÁNYI ÉS PEDAGÓGIAI HÁTTÉR

Ha nem ismerjük eléggé a lakóhelyünket, akkor arra sincs lehetőségünk, hogy kihasználjuk a benne rejlő lehetőségeket, adottságokat.

A települési erőforrások feltérképezése – mint elnevezése is mutatja – olyan tevékenység, melynek során a tanulók tudatosan feltérképezik az iskola környékét, a megszokotthoz képest más szemszögből, meghatározott szempontokra koncentrálva ismerik meg lakóhelyüket, illetve az ott található infrastruktúrát.

Természetesen mindenki ismeri a helyet, ahol él. Mégis, mindenkinek mást jelent, mindenki számára más fontos, és gyakran bizonyos helyek mellett egyszerűen csak elmegy, és nem is tudja pontosan, hogy milyen jelentős lehet az a számára. Lakóhelyünkről annyiféle módon alkotunk képet, ahányan vagyunk.

A település feltérképezése azt teszi lehetővé, hogy azonos pontokra fókuszáljunk, és egységes képet alakítsunk ki lakóhelyünkről a csoportban.

Ez az eszköz alkalmas arra, hogy a csoport tagjai felismerjék későbbi életpályájuk lehetséges pontjait, helyszíneit, illetve a településen rendelkezésre álló források válnak láthatóvá általa. A források jelenthetnek különböző munkahelyeket, szolgáltató intézményeket, de embereket is.

A feltérképezés során azt mérik fel a tanulók, hogy a település mit kínál számukra.

Ebben a feladatban elsősorban az a cél, hogy azonosítsák a településen, az iskola környezetében található munkahelyeket. A csoport hozzáállásától és egyéb feltételektől függően módosítható, bővíthető a cél. Azonosítani lehet például a fiatalok számára alkalmas szórakozóhelyeket, olyan intézményeket, ahol bármilyen ügyben segítséget kaphatnak, vagy ahol szabadidejüket tartalmasan eltölthetik.

Ez a feladat alkalmas több készség, kompetencia fejlesztésére, így például együttműködési, kommunikációs készségek, döntési képesség, kezdeményezőkészség. Ezen kívül elősegíti az információkutatással és -feldolgozással kapcsolatos készségek fejlődését. További pozitívumok lehetnek, hogy a tanulók felfedezik az iskolán kívüli tevékenységekben rejlő tanulási lehetőségeket, valamint felismerik az iskola és egyben önmaguk szoros kapcsolatát a külvilággal.

A tanulók megalkotják a település térképét egy sajátos, kreatív és számukra a későbbiekben is használható módon. A térkép idővel bővíthető, újra áttanulmányozható, a tanév során több alkalommal többcélúan felhasználható.

Egy ilyen „leltár" hosszú távon is hasznos, hiszen a fiatalok így megismerhetik településük értékeit, és könnyebben eligazodnak a környéken, ha munkát keresnek később, vagy ügyeiket kell intézniük, vagy segítségre van szükségük.

A feladat gondos előkészítést, tervezést igényel. Ez a tevékenység újszerű az iskola és a település számára is, így ajánlatos a látogatások, interjúk előtt felvenni a kapcsolatot a potenciális interjúalanyokkal, illetve tájékoztatni a vállalkozások, intézmények, üzletek tulajdonosait, az ott dolgozókat arról, hogy a tanulók rövid látogatást tesznek náluk abból a célból, hogy fotókat készítsenek, illetve néhány kérdést feltegyenek.

Ehhez kapcsolódóan a pedagógus feladata tájékozódni, hogy milyen technikai eszközök állnak rendelkezésére a településtérképezés során. Ideális esetben minden csoportnak van egy-egy fényképezőgépe és egyszerű diktafonja. Érdemes idejében szponzorokat keresni. Az eldobható kamerák gyártói számára nem okoz megterhelést 4 kamera szponzori támogatásként történő ajándékozása... érdemes megpróbálni. Sokkal nagyobb gondot okoz, ha arra szorulunk, hogy megkérjük diákjainkat, hogy saját mobiljukat (ha rendelkeznek fényképezésre alkalmas készülékkel) használják e célra. Előre tájékozódjunk a lehetőségekről, és ha kell, biztosítsunk technikai segítséget a beérkező kép- és hanganyagok digitális rögzítéséhez.

A résztvevők felkészítése a végrehajtás során betöltendő különböző szerepekre a második lépés a folyamatban.

Figyelembe kell venni, hogy a település feltérképezése a második modul része, tehát a tanév elején kerül rá sor. Így nem volt még idő és lehetőség készségfejlesztésre, ezért a meglévő erősségekre kell építeni, illetve a szerepek kiosztásánál elengedhetetlen az önkéntesség, a szabad választás.

Amennyiben úgy látjuk, hogy a csoport nem minden tagja alkalmas, illetve hajlandó ilyen iskolán kívüli tevékenységre, akkor megtehetjük, hogy a csoport egy része végzi a kinti feladatot, miközben a többiek virtuális feltérképezést végeznek, azaz internet segítségével járulnak hozzá a település lehető legalaposabb megismeréséhez.

AJÁNLOTT FELDOLGOZÁSI MÓD

1. FOGLALKOZÁS

Kalandra fel!

Napnyitás és a településtérképezés előkészítése, a feladatok átismétlése.

Időigény
45 perc

Eszközök
- Felíró táblák
- Íróeszköz
- Fényképezőgép vagy fényképezésre is alkalmas mobiltelefon
- Diktafon (opcionális)

10 perc NAPNYITÓ

A választott jégtörő játék függvénye.

Cél
A „megérkezés" támogatása

Forrás
Játékgyűjtemény című Dobbantó kiadvány, Diáktámogató füzetek 3.

A feladat menete
A kiválasztott jégtörő gyakorlatnak megfelelően.

35 perc ELŐKÉSZÜLETEK

A település térképezés előkészítése, a feladatok átismétlése.

Cél
A település feltérképezésének előkészítése, a szerepek kiosztása.

Forrás
A feltérképezett településterületről csoportonként egy térkép, amelyen be vannak jelölve az egyes csoportok által felkeresendő helyszínek.
1. melléklet: Térképezzük fel! – feladatlap
2. melléklet: Útközben – feladatlap

A feladat menete
1. Alakítsunk 4 csoportot (minden csoport 3-4 fős legyen! Bizonyosodjunk meg róla, hogy minden csoportban van-e fényképezőgép, illetve fényképezésre alkalmas mobiltelefon!)
2. A csoportoknak elmondjuk, hogy minden csoportnak az lesz a feladata, hogy felkeresse a pedagógus által adott 3-4 címen lévő intézményeket, üzleteket (a tanár dönthet úgy, hogy a kísérés optimalizálása érdekében az intézmények meglátogatásának sorrendjét is megköti). Mindegyik helyszínre vonatkozóan feladat:
   - A kapott térképen tüntessék fel az útvonalat, amin haladnak!
   - Készítsenek interjút egy ott dolgozó emberrel (az interjú szempontjai adottak a feladatlapon)! Ha van diktafon, vegyék fel az interjút!
   - Készítsenek fényképet a helyszínen!
   - Az intézményre/üzletre vonatkozó kapcsolattartási és egyéb információk beszerzése (ha ott a megszólított személy nem tudja, akkor ez utólag telefonkönyvből és internetes cégjegyzékből megtudható).
   - Az útközben észlelt egyéb intézmények és az utcán dolgozó emberek foglalkozásának azonosítása – lefényképezésük.

A pedagógus a csoport sajátosságainak megfelelően döntse el, hogy mit kíván meg a csoporton belüli feladatmegosztásban, pl. mindenki mindent csináljon, vagy történjen specializáció, vagy a csoport szabadon dönthesse el. Az erre vonatkozó döntés részben annak is függvénye, hogy hogyan állnak rendelkezésre technikai eszközök.

3. A diákoknak osszuk ki a feladatlapokat (*1. és 2. melléklet*)! Osszuk ki csoportonként a meglátogatandó intézmények/üzletek pontos nevét és címét! Ezt minden csoporttag írja be a feladatlapra! Ekkor bocsássuk a csoport rendelkezésére a térképet is!
4. Lépésenként vegyük végig a forgatókönyvet, amit a feladatlapok tartalmaznak!
5. A csoportok döntsék el, hogy melyik helyszínen melyik csoporttag a feladat mely mozzanatáért felelős! Abban is állapodjanak meg, hogy az útközben észlelt elemek rögzítését hogyan oldják meg!
6. Ismételjük át az interjúkészítés szabályait!
   - Mutatkozzunk be!
   - Kérdezzük meg, lenne-e ránk 5 percnyi ideje!
   - Kérdezzük meg, használhatunk-e diktafont!
   - Készítsük el az interjút!
   - Kérdezzük meg, készíthetünk-e fényképet róla!
   - Köszönjük meg az interjút, és köszönjünk el.

7. Ha az iskola tulajdonát képezik a technikai eszközök, akkor azok használatát gyakorolják be a diákok. Diktafon alkalmazása esetén hívjuk fel a diákok figyelmét arra, hogy mielőtt bekapcsolnák a diktafont, engedélyt kell kérniük rá! Például így: Megengedi, hogy diktafont használjunk az interjú készítése során?
8. Rögzítsük az útvonal és haladás részleteit (pl. a csoport közösen halad, majd egy pontnál szétválnak, és újból találkoznak)!
9. Emlékeztessük a diákokat a „vészhelyzeti forgatókönyv”-re, azaz mit kell tenniük probléma esetén!
10. Adjuk ki a csoportoknak a felíró táblákat, a technikai eszközöket (ha ez adekvát), és ellenőrizzük az íróeszközök rendelkezésre állását (szükség esetén pótoljuk)!

2. FOGLALKOZÁS

Térkép-ész

Az „Előkészületek” gyakorlatban megbeszélt feladatok végrehajtása a terepen. A Térképezzük fel! és az Útközben c. feladatlapok kitöltése.

Időigény
90 perc

Eszközök
- Felíró táblák
- Íróeszköz
- Fényképezőgép vagy fényképezésre is alkalmas mobiltelefon
- Diktafon (opcionális)

Cél
Térben történő tájékozódás, alapvető kapcsolatteremtési és kommunikációs készségek gyakorlása, tervezési készségek, csoportmunka során együttműködés. A munkavégzés különböző aspektusainak felszínre kerülése.

Forrás
A feltérképezett településterületről csoportonként egy térkép, amelyen bejelöltük az egyes csoportok által felkeresendő helyszíneket.
1. melléklet: Térképezzük fel! – feladatlap
2. melléklet: Útközben – feladatlap

A feladat menete
A Térképezzük fel! gyakorlat során lefektetettek szerint.

Megbeszélés/Értékelés
Az 1. melléklet: Térképezzük fel! – feladatlap kerüljön a portfólióba.
A 2. melléklet: Útközben – feladatlap kerüljön a portfólióba.

3. FOGLALKOZÁS

Dolgozzuk fel!

A terepen készített anyagok feldolgozása és egy 5 perces prezentáció elkészítése.

Időigény
45 perc

Eszközök
- Internet-hozzáféréssel rendelkező számítógép
- Telefonkönyv
- Ragasztó
- Filctoll
- Csomagolópapír
- Kitűzők vagy öntapadós címkék

Cél
Releváns információk kiválasztása és prezentációkészítési készségek fejlesztése, csoportmunka során a feladatok megosztásának gyakorlása.

Forrás
1. melléklet: Térképezzük fel! – feladatlap kitöltve
2. melléklet: Útközben – feladatlap kitöltve

A feladat menete
1. Beszéljük meg, a prezentációval kapcsolatos elvárásokat:
   - Milyen formát öltsön: ppt vagy poszter – választhat a csoport.
   - Ha ppt, akkor kb. 3 kocka fér a megjelölt ötpercnyi időbe.
   - Minden csoporttagnak részt kell-e vállalnia a prezentáció előadásában?
   - Milyen adatok szerepeljenek feltétlenül?
2. A csoportok pótolják a hiányzó adatokat! (Pl. telefonkönyv vagy http://www.cegjegyzek.com/ weboldal segítségével.)
3. Ha a csoportoknak van még kérdésük, tisztázzuk!
4. Kérjük meg a csoportokat, hogy a csoporton belül az alábbi szempontokért legyenek külön-külön felelős személyek:
   - Időfelelős – aki figyelemmel kíséri a feladat végrehajtására rendelkezésre álló időt, és jelzi, amikor már csak 30 perc, 15 perc, illetve 5 perc idő van.
   - Kapuőr – aki figyel arra, hogy mindenki szóhoz jusson a csoportban.
   - Feladatmester – a csoportnak a feladatra összpontosítását segíti, ha elkalandoznak, visszatereli a csoportot a feladatra, pl. még nem végeztünk a...
   - Ellenőr – feladata az, hogy meggyőződjön róla, a kitűzött feladatok mindegyikét elvégzi-e a csoport.
5. Adjunk kitűzőket vagy öntapadós címkéket a csoportoknak, és a csoporttagok írják rájuk a vállalt szerepüket és tűzzék ki!
6. Javasolható, hogy a táblára írt lépéssorral segítsük a csoportok munkáját, pl.:
   - 15 perc – annak eldöntése, hogy milyen információk legyenek a dián/poszteren, és ki mivel fog foglalkozni (képek, interjú, adatok, térkép, ppt összerakása, egyéb).
   - 15 perc – a részanyagok előkészítése.
   - 15 perc – a PowerPoint-bemutató/poszter összerakása és véglegesítése, a bemutatás mikéntjének eldöntése (ki mikor beszél).
7. A csoportmunka során szükség szerint álljunk a diákok rendelkezésére.

Megbeszélés/Értékelés
Az elkészített prezentáció elektronikus vagy annak nyomtatott változata kerüljön a portfólióba.

4. FOGLALKOZÁS

Mutassuk be!

Az elkészült prezentációk bemutatása és a nap értékelése.

Időigény
45 perc

Eszközök
- Számítógép
- Projektor
- Eszköz

35 perc MUTASSUK BE!

Az elkészült prezentációk bemutatása.

Cél
Előadási és meghallgatási készségek fejlesztése.

Forrás
Az elkészített prezentációk.

A feladat menete
1. Mutassa be az első csoport a munkáját!
2. Adjunk lehetőséget a hallgatóságnak kérdezésre, és ha van kérdés, akkor egy rövid válaszra is legyen lehetőség.
3. A másik három csoport adjon 1-1 pozitív visszajelzést a prezentációra: Mi tetszett benne? A pedagógus is tegye meg ezt!
4. Ismételjük meg az 1-3. lépéseket, amíg az összes csoport sorra nem került!
5. Tegyük fel a kérdést:
   - Hányféle foglalkozást ismertünk meg?
   - Volt olyan munka, amit szívesen megismerne valaki közelebbről is?
   - A meglátogatott intézmények/üzletek közül, szerintetek melyik van minden településen, melyik van inkább csak városban?
   - Mi volt a feladatban a legizgalmasabb?
   - Mi jelentett nehézséget?
   - Van-e valami, amit hasonló helyzetben, a jövőben másképp csinálnátok?

Megbeszélés/Értékelés
Az elkészített prezentáció elektronikus vagy annak nyomtatott változata kerüljön a portfólióba.

10 perc NAPZÁRÁS ÉS ÉRTÉKELÉS

A csoportmunka csoportszintű értékelése és egyéni visszatekintés a csoportmunkában való részvételre.

Cél
Az egyén szerepének tudatosítása a csoportmunkában, hozzájárul a csoportmunka közös értékelésének elsajátításához.

Forrás
3. melléklet: A csoportunk – értékelő lap
4. melléklet: Amivel részt vettem a csoport munkájában – összegző lap

A feladat menete
1. Töltsék ki a csoportok a csoportértékelő lapot (*3. melléklet:* A csoportunk – értékelő lap).
2. Kérjük a csoportokat, osszák meg a teljes csoporttal, hogy milyen szempont mentén ítélték a legjobbnak a csoportjukat, és mit szeretnének másként csinálni legközelebb.
3. A diákok egyénenként töltsék ki az összegző lapot (*4. melléklet*)

Megbeszélés/Értékelés
A 3. melléklet: A csoportunk – értékelő lap kerüljön a portfólióba.
A 4. melléklet: Amivel részt vettem a csoport munkájában – összegző lap kerüljön a portfólióba.

A részmodulban
Ráhangolást szolgáló feladatok:
- Napnyitó
- Előkészületek

Elsajátítást támogató feladatok:
- Előkészületek
- Térkép-ész
- Dolgozzuk fel!
- Mutassuk be!
- Napzáró

Alkalmazást gyakoroltató feladatok:
- Térkép-ész
- Dolgozzuk fel!
- Mutassuk be!
- Napzáró

ÉRTÉKELÉS

A portfólióba kerülnek:
1. melléklet: Térképezzük fel! – feladatlap
2. melléklet: Útközben – feladatlap
3. melléklet: A csoportunk – értékelő lap
4. melléklet: Amivel részt vettem a csoport munkájában – összegző lap

KÉPEK FORRÁSA

Hegymászók (kulcsszó: Segítés)
http://office.microsoft.com/hu-hu/clipart/results.aspx?qu=seg%C3%ADt%C3%A9s&sc=20

boldog és szomorú arc (kulcsszó: érzelmek)
http://office.microsoft.com/clipart/preview.aspx?AssetID=MCj0437791&Query=%C3%A9rzelmek&Scope=20&CTT=1&Origin=EC790000121038&QueryID=zkdFay5Yn&AssetCol=MCj0437783,MCj0437785,MCj0437787,MCj0437789,MCj0437791,MCj0437793,MCj0437795,MCj0437797,MCj0437799,MCj0437801,MCj0437803,MCj0437805

vagy

http://office.microsoft.com/hu-hu/clipart/results.aspx?qu=%C3%A9rzelmek&sc=20

pipa (kulcsszó: pipa)
http://office.microsoft.com/hu-hu/clipart/results.aspx?qu=pipa&sc=20

tapsoló emberek (taps)
http://office.microsoft.com/hu-hu/clipart/results.aspx?qu=taps&sc=20

szomorú arc: j0437789.wmf
boldog arc: j0437791.wmf
pipa: j0432658.png
hegymászók: j0370018.wmf
tapsoló emberek: j0411843.jpg

1. MELLÉKLET

Térképezzük fel! – feladatlap

Első helyszín – Fényképezzétek le!

1. Az intézmény neve: .....

2. Az intézmény címe: .....

3. Telefonszám: ..... faxszám: .....

4. www. .....

5. e-mail kapcsolat .....

6. alapítva: ..... http://www.cegjegyzek.com/

7. foglalkoztatottak száma: .....

8. Az intézmény főtevékenysége/i: .....

   ..... http://www.cegjegyzek.com/

9. Aki válaszol a kérdéseinkre: .....

10. Interjú

    Mi az Ön foglalkozása? .....

    Mi a végzettsége? .....

    Mióta dolgozik itt? .....

    Mit szeret a munkájában? .....

    .....

    Mi okoz nehézséget a munkájában? .....

    .....

Milyen időbeosztásban dolgozik? .....

.....

Köszönöm az interjút. Megenged egy fényképet?

11. Az interjú készítője: .....

12. Milyen helyiségben történt az interjú készítése? .....

13. Szívesen dolgoznál ezen a helyen? Válaszodat indokold is! .....

.....

Ez kerüljön a portfóliódba!

Második helyszín – Fényképezzétek le!

1. Az intézmény neve: .....

2. Az intézmény címe: .....

3. Telefonszám: ..... faxszám: .....

4. www. .....

5. e-mail kapcsolat .....

6. alapítva: ..... http://www.cegjegyzek.com/

7. foglalkoztatottak száma: .....

8. Az intézmény főtevékenysége/i: .....

   ..... http://www.cegjegyzek.com/

9. Aki válaszol a kérdéseinkre: .....

10. Interjú

    Mi az Ön foglalkozása? .....

    Mi a végzettsége? .....

    Mióta dolgozik itt? .....

    Mit szeret a munkájában? .....

    .....

    Mi okoz nehézséget a munkájában? .....

    .....

    Mit csinál a munkája során? .....

    .....

    Köszönöm az interjút. Megenged egy fényképet?

11. Az interjú készítője: .....

12. Milyen helyiségben történt az interjú készítése? .....

13. Szívesen dolgoznál ezen a helyen? Válaszodat indokold is! .....

.....

Ez kerüljön a portfóliódba!

Harmadik helyszín – Fényképezzétek le!

1. Az intézmény neve: .....

2. Az intézmény címe: .....

3. Telefonszám: ..... faxszám: .....

4. www. .....

5. e-mail kapcsolat .....

6. alapítva: ..... http://www.cegjegyzek.com/

7. foglalkoztatottak száma: .....

8. Az intézmény főtevékenysége/i: .....

   ..... http://www.cegjegyzek.com/

9. Aki válaszol a kérdéseinkre: .....

10. Interjú

    Mi az Ön foglalkozása? .....

    Mi a végzettsége? .....

    Mióta dolgozik itt? .....

    Mit szeret a munkájában? .....

    .....

    Mi okoz nehézséget a munkájában? .....

    .....

    Elsősorban emberekkel vagy dolgokkal foglalkozik? .....

    Ülve vagy inkább állva kell dolgoznia? .....

    Köszönöm az interjút. Megenged egy fényképet?

11. Az interjú készítője: .....

12. Milyen helyiségben történt az interjú készítése? .....

13. Szívesen dolgoznál ezen a helyen? Válaszodat indokold is! .....

.....

Ez kerüljön a portfóliódba!

Negyedik helyszín – Fényképezzétek le!

1. Az intézmény neve: .....

2. Az intézmény címe: .....

3. Telefonszám: ..... faxszám: .....

4. www. .....

5. e-mail kapcsolat .....

6. alapítva: ..... http://www.cegjegyzek.com/

7. foglalkoztatottak száma: .....

8. Az intézmény főtevékenysége/i: .....

   ..... http://www.cegjegyzek.com/

9. Aki válaszol a kérdéseinkre: .....

10. Interjú

    Mi az Ön foglalkozása? .....

    Mi a végzettsége? .....

    Mióta dolgozik itt? .....

    Mit szeret a munkájában? .....

    .....

    Mi okoz nehézséget a munkájában? .....

    .....

    Mit csinál a munkája során? .....

    .....

    Köszönöm az interjút. Megenged egy fényképet?

11. Az interjú készítője: .....

12. Milyen helyiségben történt az interjú készítése? .....

13. Szívesen dolgoznál ezen a helyen? Válaszodat indokold is! .....

.....

Ez kerüljön a portfóliódba!

2. MELLÉKLET

Útközben – feladatlap

Milyen intézményeket, üzleteket láttatok menet közben? Fényképezzétek le!

	Az intézmény neve Mivel foglalkozhat?	Az intézmény címe
1.	.....	.....
2.	.....	.....
3.	.....	.....
4.	.....	.....
5.	.....	.....
6.	.....	.....
7.	.....	.....

Ha láttok az utcán dolgozó embert – kérdezzétek meg! Ha hozzájárul, fényképezzétek le!

	Mit csinál és a cím, ahol láttátok dolgozni	Foglalkozása és a vállalat neve, amelynek dolgozik
1.	.....	.....
2.	.....	.....
3.	.....	.....
4.	.....	.....
5.	.....	.....
6.	.....	.....

Ez kerüljön a portfóliódba!

3. MELLÉKLET

A csoportunk – értékelő lap

A csoport közösen töltse ki!

A csoport tagjai: .....

.....

Dátum: .....

Megosztottuk a teendőket	Jelöljétek bekarikázással a megfelelő arcot!		Célunk legközelebb (tegyél pipát ahhoz, amin javítani szeretnél)
			☐
Egyeztettünk egymással			
			☐
Segítettük egymást			
			☐
Elismertük egymást			
			☐

Ez kerüljön a portfóliódba!

4. MELLÉKLET

Amivel részt vettem a csoport munkájában – összegző lap

Tegyél pipát azon kijelentés mellé, amely igaz rád!

- Bemutatkoztam interjúkészítés előtt. ☐
- Készítettem interjút. ☐
- Megköszöntem az interjút. ☐
- Készítettem fényképet intézményről. ☐
- Készítettem fényképet interjúalanyról. ☐
- Észrevettem utcán dolgozó embert. ☐
- Beszéltem utcán dolgozó emberrel. ☐
- Rajzoltam útvonalat a térképen. ☐

A csoportmunkában a szerepem az volt .....

.....

A prezentációhoz én készítettem .....

.....

A munkánk csoportos bemutatásakor az volt a feladatom .....

.....

Legközelebb szívesen .....

.....

Ez kerüljön a portfóliódba!

4. RÉSZMODUL

ERŐSSÉGEIM

Az életpálya-építésben szerepet játszó, az önismeretre építő és a pályaismeretet feltételező tényezők azonosítása. E tényezők között fennálló dinamikus kapcsolat megértése. A saját fizikai, szellemi-kognitív képességek, jellemzők és személyiségvonások megismerése és ezek hozzákapcsolása a pályák jellemző dimenzióihoz.

KIEMELTEN FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

- Pozitív énkép
- Döntéshozatal
- Felelősségvállalás
- Célok felismerése
- Egész életen át tartó tanulás

IDŐIGÉNY

- 5 óra

MELY CÉLOK ELÉRÉSÉHEZ JÁRUL HOZZÁ?

A részmodul elsősorban azt segíti elő, hogy a tanulók belássák, hogy az életpálya alakulását milyen sokféle módon befolyásolják a társadalmi-gazdasági folyamatok.

A részmodul tudatosítani kívánja az alapvető munkavállalói és életpálya-építési kompetenciák területén a szakmák jellemzéséhez használt dimenziókat, továbbá azt, hogy az egyéni jellemzők és a pálya követelményei közötti megfelelés milyen dinamikus természetű, milyen sokféle tényező függvénye.

A részmodul célja továbbá a munkavégzéssel kapcsolatos kompetenciák területén az életpálya-építést és munkavállalói célokat támogató egész életen át tartó tanulás szükségességének tudatosítása.

SZAKTUDOMÁNYI ÉS PEDAGÓGIAI HÁTTÉR

A modul elsősorban az egyén önszabályozó tanulását befolyásoló tényezői (cél, értékek, érdeklődés), az egyén egészségügyi-fizikai, szellemi-kognitív képességeinek jellemzői és személyiségvonásai, valamint a pályaismeretből tudható pályakövetelmények egymáshoz való viszonyát próbálja érzékeltetni. Azt kívánja tudatosítani, hogy ha fontos dimenziók mentén nincs összeillés, akkor megnő az elégedetlenség és a sikertelenség esélye. Fontos azt is tudatosítani, hogy az emberi oldal (célok, érdeklődés és valamennyire az aktuálisan legfontosabb értékek) folytonosan változnak, így az életpálya-építés dinamikus folyamat. Egy másik tényező is a dinamikus változás irányába hat: a társadalmi-gazdasági környezet, amelyben élünk. Részben a gazdaság aktuális helyzete (éppen recesszió vagy fellendülés tapasztalható-e) meghatározó, másrészt a technikai változások felgyorsulása egyre növekvő ütemben szorít ki hagyományos szakmákat és teremt újakat. Egy felmérés szerint az emberek 40%-a olyan szakmában dolgozik, ami húsz

évvel ezelőtt nem létezett. Ez arra hívja fel a figyelmet, hogy a ma diákjait a változásra, a változásokhoz való alkalmazkodásra kell felkészíteni, olyan kompetenciák kialakítását és megerősítését kell célul kitűzni, amelyek az alkalmazkodóképességet támogatják.

Az egyéni jellemzők közül a meghatározó érdeklődést mérő eszközt már felhasználtuk. Ebben a részmodulban az egyéni jellemzők közül a kommunikáció, számolás, térbeli tájékozódás, szem-kéz koordináció, kéz- és ujjügyesség felmérésén túl a tanulási stílus felmérése történik meg. E tanulási stíluselmélet (lásd *9. melléklet* CD-n) az információfelvétel és -feldolgozás sajátosságai alapján sorolja a személyeket a cselekvő, alapos, elméleti és gyakorlati stílusokba. Honey és Mumford (2002) ezen elmélete Kolbéhoz hasonló módon a tanulást egy cikluskénti fogja fel. Azaz a tanulás nem egyszeri tevékenység, hanem különböző szinteken ciklikusan, a tanulásnak más-más szeletét, típusát hangsúlyozva megy végbe. Akkor a leghatékonyabb a tanulás, ha a tanulási stíluspreferenciák lehetővé teszik a teljes tanulási ciklus megvalósulását.

Cselekvő

A tevékeny emberek fenntartás nélkül vetik magukat az új elméleti és gyakorlati ismeretek megszerzésének folyamába. Mindig tettre készek, élvezik a pillanatot, melyben a közvetlen tapasztalatot megszerzik. Nyitottak, bizakodóak és lelkesednek minden új dolog iránt. Filozófiájuk: „Mindent ki kell próbálni." Egész napjuk tevékeny, ha az újdonság izgalma megszűnik, azonnal új kihívást keresnek. A megvalósítás unalmas számukra, nem lelik örömüket a hosszú precíz munkában. Gyakran társas emberek, szeretnek az érdeklődés középpontjában állni. Nem szívesen tanulnak könyvből, a hosszadalmas, bonyolult tananyagon nehezen rágják át magukat. Nem a szorgalmasan gyűjtögetett tudásmorzsákból építkeznek, hanem a hirtelen megvilágosodás pillanataiban látják meg a az összefüggéseket.

Alapos

Az alapos stílussal jellemezhetők töprengő emberek, akik szeretnek sokat mérlegelni, akár elméleti, akár gyakorlati feladatot kell megoldaniuk. A különböző szempontokat szívesen összehasonlítják, sok adatot gyűjtenek, és ezeket gondosan kiértékelik. Gyakran a teljes adathalmaz részletes elemzése sem elég a döntéshozatalhoz, elhalasztják azt és újabb adatokat várnak. Filozófiájuk: „Légy óvatos!" Alapos emberek, szeretnek minden irányból tájékozódni, mielőtt cselekszenek. Hallgatnak másokra, szívesen beépítik mások véleményét a sajátjukba. Távolságtartóak, toleránsak, higgadtak. Szeretnek magányosan könyvből tanulni, szeretik a szívós munkával megoldható feladatokat. Magabiztosak, de nem lelkesek.

Elméleti

Folyamatos megfigyelők, minden új ismeretet igyekeznek beilleszteni saját logikai rendszerükbe. A problémákat lépésről lépésre alaposan átgondolják, és egy egységes elméletbe foglalják. Törekszenek a tökéletességre, csak akkor pihennek, ha már minden beleillik racionális sémájukba. Szeretik az analízist és a szintézist. Szívesen gondolkodnak elméleti modellekben, de a megvalósítás nem nagyon érdekli őket. Filozófiájuk: „Ami logikus, az jó." Gyakori kérdéseik: Mi az oka? Mi az értelme? Hogyan illeszkedik ez ide? Miből indulunk ki? Előnyben részesítik az objektív valóságot a szubjektív dolgokkal szemben. Logikájuk következetes, visszautasítanak mindent, ami nem illik bele saját logikai rendszerükbe. Nem toleránsak, szeretnek vitatkozni és csak észérvekkel győzhetők meg. Az elmélet egysége sokkal többet jelent számukra, mint a hasznossága. A logikus felépítésű tananyagot erőfeszítés nélkül könnyen megtanulják, de a rendszertelen, leíró jellegű ismereteket nehezen fogadják be.

Gyakorlati

Minden elméletet szívesen kipróbálnak a gyakorlatban, hogy lássák, működik-e. Sokat kísérleteznek, új ismereteiket a gyakorlatból merítik. Az elmélet csak addig érdekli őket, amíg gyakorlati haszna van. Nem szeretnek elvi problémákon gondolkozni, lényegre törőek, földön járó emberek. Gyorsan és könnyen hoznak döntéseket. Filozófiájuk: „Ami működik, az jó." A tanulásban szélsőségesek, az elméleti levezetésekben, fejtegetésekben csak gyengén teljesítenek, de a gyakorlatias munkákban kiválóak.

Forrás

HONEY, P. ÉS MUMFORD, A. (2002): *The Manual of Learning Styles.* Peter Honey Publications, USA

E részmodulban a legvalószínűbb az egyéni jellemzők kiterjedt hatása, így az időfelhasználásban jelentős eltérések lehetnek a csoportok között és az egyének között is. Így két „plusz" feladat is bekerült, amelyek alkalmasak a differenciálásra, de csoportos tevékenységre is a szervezési mód függvényében.

AJÁNLOTT FELDOLGOZÁSI MÓD

1. FOGLALKOZÁS

A szakmák jellemzői

Napnyitó és ötletbörze a szakmák jellemzésének szempontjairól, a szempontok értelmezése, főfogalmak alá csoportosítás.

Időigény
45 perc

Eszközök
- Internet-hozzáféréssel rendelkező számítógép
- Projektor
- Post-it cédulák

10 perc NAPNYITÓ

A választott jégtörő játék függvénye.

Cél
A „megérkezés" támogatása.

Forrás
Játékgyűjtemény c. Dobbantó kiadvány, Diáktámogató füzetek 3

Vagy

SzakMa! Módszertárból választott tevékenység (http://www.szakma.hu/szakmamodszertar/index.php)

A feladat menete
A kiválasztott jégtörő gyakorlatnak megfelelően.

35 perc SZAKMÁK JELLEMZÉSE

Ötletbörze a szakmák jellemzésének szempontjairól, a szempontok értelmezése, főfogalmak alá csoportosítás.

Cél
Azon szempontok összegyűjtése, aminek mentén a szakmák jellemezhetők.

Forrás
1. melléklet: Az életpálya-tervezést meghatározó tényezők – információs lap

2. melléklet: Pályatörténetek.ppt – digitális melléklet CD-n

A feladat menete
1. Utaljunk vissza a településtérképezéshez. Gyűjtsük össze, hogy hányféle foglalkozást tapasztaltak meg, idézzük fel közösen, hogy a csoportok:
   - milyen intézményekben jártak,
   - az ott dolgozók mivel foglalkoztak, mit csináltak,
   - milyen időbeosztásban dolgoztak,
   - milyen körülmények között dolgoztak,
   - milyen nehézségekkel kellett az ott dolgozóknak megbirkózniuk,
   - mi az, amit szerettek a munkájukban.
2. Alakítsunk három-négyfős csoportokat kártyahúzással (a csoport létszámának megfelelő kártyákra annyi fajta foglalkozásnevet írunk, ahány csoportot szeretnénk alkotni. Mindenki húz egy kártyát, és az azonos foglalkozásnevet húzók keresik meg egymást.)
3. A csoportok ötletbörze segítségével gyűjtsenek össze annyi lehetséges szempontot egy szakma jellemzésére, amennyit csak tudnak! Minden szempont különböző post-it lapra kerüljön.
4. Amikor véget ér a csoportmunka, jelezzük, hogy minden csoport hozza ki a post-itjeit. Az első csoport hangosan olvassa fel és helyezze el egymás alá a cédulákat. Amikor befejezte a csoport, teljes csoportos megbeszélés keretében tekintsük át, hogy vannak-e olyan fogalmak, amelyek egy csoportba tartozhatnak – ezeket rakjuk egymás mellé.
5. Az első csoportot követően, a többi csoport – teljes csoportos megbeszélés keretében – olvassa fel a post-it céduláit, és mindegyik esetében döntse el a csoport, hogy új szempont-e vagy egy már meglévő szempont szinonimája. (Ebben az esetben rakjuk a már fent lévő post-it cédula mellé).
6. Amikor az összes csoport sorra került, keressünk közösen főfogalmakat a csoportoknak! Ehhez a pedagógusnak segítséget nyújt az *1. melléklet*ben található ábra és lista, ami tartalmazza a szakmák jellemzésére tipikusan használt fogalmakat és csoportosításukat!
7. Vetítsük ki a projektor segítségével a *2. melléklet* első diáját (ez nyomtatásban a pedagógus rendelkezésére áll a *1. melléklet* első oldalán).
8. Adjunk mindenkinek szavazólapokat – azaz 3 különféle színű kártyát. A kártyák jelentése: érdekelne – nem érdekelne – Mit jelent? Nem ismerem. Magunknak jelezzük az *1. melléklet* lapján, hogy egy-egy szempontnál hogyan oszlanak meg a szavazatok!

9. Egyenként beszéljük meg a főfogalmakat (lásd a részmodul szakmai bevezetőjét) – ott időzzünk el hosszabban, ahol az „Érdekel" vagy a „Mit jelent? Nem ismerem." Szavazatok száma magas. Az „Érdeklődés" címszónál emlékeztessük a diákokat arra, hogy egy erre vonatkozó tesztet már kitöltöttek, és mindenki ismeri, hogy mi jellemző saját magára!

Változatok

Amennyiben rövidebb idő alatt végzünk, a SzakMA! Módszertárból válasszunk lazító gyakorlatot (http://www.szakma.hu/szakmamodszertar/index.php). Pl. Én vagyok a főnök, Állatok konferenciája, Atomok mozgásban.

2. FOGLALKOZÁS

Az életpálya jellemzői és mi

Az életpálya-tervezésben szerepet játszó tényezők megismerése csoportmunkában végzett ötletbörzével történő gyűjtés, főfogalom alá rendezés és miniesetek elemzése révén.

Időigény

45 perc

Eszközök

- Számítógép
- Projektor
- Újságpapír
- Biztosítótű

Cél

Az önismeret, a pályaismeret és a társadalmi-gazdasági környezet ismeretéből adódó életpályatervek eltérő voltának tudatosítása.

Forrás

2. melléklet: Pályatörténetek.ppt – digitális melléklet CD-n

3. melléklet: Az életpálya-tervezést meghatározó tényezők – információs lap

A feladat menete

1. Alakítsunk újabb 4 fős csoportokat! Annyi kártya legyen, ahány személy a teljes csoportban. Válasszunk ki négy szakmát – lehetőleg olyanokat, amelyeket a településtérképezés során megismerhettek! Mindegyiket négyszer írjuk fel kártyára! Minden diák húz egyet, és kap egy biztosítótűt is. Tűzzék fel egy társuk hátára a foglalkozást! (A diákok ne árulják el a másiknak, hogy milyen foglalkozás van a kezükben!) A diákok feladata, hogy kitalálják, milyen foglalkozás neve van a hátukra tűzve úgy, hogy csak igennel és nemmel megválaszolható kérdéseket tehetnek fel. (A tanár tetszés szerint nehezítheti a feladatot, pl. egy társtól csak egy kérdést lehet feltenni. Összesen csak három kérdés tehető fel. Nem lehet közvetlenül a szakmára rákérdezni stb.)
2. A diákok keressék meg az azonos szakmával rendelkező társaikat!
3. Ráhangolásként meséljük el a következő történeteket (esetleg vetítsük ki – *2. melléklet:* Pályatörténetek.ppt):

- Dezsőnek ügyes keze van, és jó a szemmértéke is, de nem nagyon szeret mozogni, és hamar elfárad. Elégedett lenne-e mint kőműves?
- Juli cukrásznak tanul, jó művészi érzéke és ízérzéke van, de nem bírja a hőséget. Szerintetek meddig marad Juli a pályán?
- Gerzson asztalosnak készül, mert nagyon szeret fával dolgozni, jó a szemmértéke, de nem szereti az aprólékos, precíz munkát. Szerintetek elégedettek lesznek vele a megrendelők?
- Emőke nagyon szereti a gyerekeket, érdeklik az emberek, szívesen segít és tesz jót másokkal, de csak saját tempójában tud dolgozni, nem túl türelmes, és gyakran rosszul dönt, amikor gyors választ kíván egy vészhelyzet. Szerintetek való-e neki a csecsemőgondozó szakma?

4. Minden egyes példa után kérdezzük meg, hogy szerintük milyen elvárások élnek az adott (kőműves, cukrász, asztalos, csecsemőgondozó) foglalkozást végző személlyel szemben? Hagyjunk egy kis időt, hogy a csoportok megbeszélhessék, majd minden példa esetében más-más szószólót kérjünk az egyes csoportokból, hogy mondják el a csoport álláspontját. Válaszoljanak a kérdésre, és álláspontjukat indokolják is!
5. Minden példa után foglaljuk össze, hogy az egyes csoportok milyen tényezők között láttak összeütközést! Az első dián látható ábrára utaljunk!
6. A diákoknak adjunk egy példányt a *3. melléklet*ből. A feladatlap tartalmazza az életpálya-tervezés tényezőinek listáját – rövid definíciókkal, valamint a nyers ábrát, amibe be kell illeszteni a tényezőket! A csoportok megbeszélés után döntsék el, melyik hová kerüljön. Ceruzával dolgozzanak, hogy szükség esetén módosítani lehessen.
7. Amikor a csoportok befejezték a tevékenységüket, egyenként haladjunk végig a szempontokon (célszerű előre megnézni a PPT bemutató animálási sorrendjét), és kérdezzük meg, melyik szempont hova került! A *2. melléklet* PPT bemutatójának utolsó lapján egyenként kattintva megjelennek a tényezők. Kérjünk rövid indoklásokat is!
8. Kérdezzük meg, hogy milyen „furcsaságot" észlelnek az ábrán! (Ha kell, akkor segítsünk.)
   - Az óra azt jelképezi, hogy mindez változik az idővel. Idővel nemcsak személyes céljaink és érdeklődésünk változhat, hanem a szakmák világa is! Pl. a varrógép felfedezése előtt minden ruhát csak kézzel varrtak! Vagy a szövő csak természetes anyagokat használt, ma már túlnyomó többségben mesterséges anyagokat használnak fel.
   - A „társadalmi-gazdasági környezet" azt jelenti, hogy ugyanabban az időben, de más helyen vagy más gazdasági feltételek között más lehetőségek kínálkoznak. Például Magyarországon sokat lehet hallani, hogy az orvosoknak nagyon alacsony a keresetük – ugyanakkor Norvégiában olyan nagy az orvoshiány, hogy igen magas munkabért kapnak az orvosok. Azért ez a „háttér", mert nemcsak azt befolyásolja, hogy milyen értékek válnak uralkodóvá, és így befolyásolják az egyének által kitűzött célokat is, de azt is befolyásolja, hogy milyen szakmák válnak fontossá vagy éppen feleslegessé. (Pl. a bányák nagy részének bezárásával a 90-es években feleslegessé vált sok, vájárokat képző iskola.)

Megbeszélés/Értékelés

A *3. melléklet:* Az életpálya-tervezést meghatározó tényezők – információs lap kerüljön a portfólióba!

10 perc ÚJSÁGÁLLAT*

Állat kialakítása tépéssel újságpapírból csoportmunkában.

*Csak akkor alkalmazzuk, ha maradt még időnk az előző feladatból.

Cél

A módszer célja, hogy a tanulók megtapasztalják, hogyan gazdagíthatják a csoport munkáját saját ötleteikkel, és hogyan fejleszthetik tovább társaik ötleteit.

Forrás

http://www.szakma.hu/szakmamodszertar/index.php + Újságállat

A feladat menete

1. Az előző feladatnál is alkalmazott csoportbeosztást alkalmazzuk.
2. Minden csoport kap egy egész újságlapot. A csoport feladata az, hogy az újságlapot körbeadva tépéstechnikával alakítsanak ki egy állatot. Új lapot nem kaphatnak. Egyikük elkezdi kialakítani a figurát, majd viszonylag hamar tovább kell hogy adja annak a társának, aki folytatja a munkát. Fontos, hogy mindenki sorra kerüljön egyszer, mielőtt valaki másodszorra is kérné a lapot.
3. Szempontok, melyekről a reflexió során beszélhetünk:
   - Milyen állatra gondoltak az első játékosok?

- Mikor lett egyértelmű, hogy az az állat készül, amit végül elkészítettek?
- Kitől származik az ötlet?
- Milyen gyorsan jöttek rá a csoporttagok, hogy ez az állat készül?
- Volt-e valaki, aki a saját ötletét mindenáron keresztül akarta vinni?
- Hogyan élték meg a többiek, ha valaki nem tudta/nem akarta elfogadni, mit készít a csoport?
- Érzékelhetők voltak-e „hatalmi harcok”?

3. FOGLALKOZÁS

Az egyén fizikai és szellemi képességei

A munka világához kapcsolódó fizikai és szellemi képességek megismerése, oszlopdiagramon történő ábrázolása és szakmákhoz kapcsolása.

Időigény:
45 perc

Eszközök
- Internet-hozzáféréssel rendelkező számítógép
- Projektor

Cél
A munka világa szempontjából fontos egyéni képességekkel történő megismerkedés, a képességek és szakmajellemzők összeillesztése.

Forrás
4. melléklet: Egyéni fizikai és szellemi képességek – feladatlap

A feladat menete
1. Hangoljuk rá a diákokat a feladatra azzal, hogy a http://www.taninfo.hu/palyakezdo/palyakezdo/szakmak.html lapon lévő 2. rajzra kattintva előhívjuk a http://www.taninfo.hu/palyakezdo/palyakezdo_swf/szak mak/palyaism1_nagy.swf lapot, és azon „A munka világához kapcsolódó képességek” fülre kattintunk. Előbb a diákokat kérjük meg, hogy próbálják meghatározni, mit jelenthet az adott képesség, majd nézzük meg a dia által adott definíciót.
2. Most a következőekben mindenki megnézheti, hogy – saját becslése szerint – milyen képességekkel rendelkezik az egyes területeken.
3. Adjuk oda a diákoknak az Egyéni fizikai és szellemi képességek c. feladatlap első két oldalát! Szükség szerint beszéljük meg a diákokkal, az egyes kérdéseket vagy olvassuk fel!
4. Adják össze képességcsoportonként a pontszámokat!
5. Adjuk oda a feladatlap 4. oldalát! Az ott látható vonalháló segítségével készítsenek oszlopgrafikont.
6. A megbeszélés során emeljük ki, hogy az „általános tanulás” azt jelzi, hogy a személy számára általában véve mennyire okoz gondot a tanulás. A többi képesség esetében teljes csoportban gyűjtsük össze, hogy az adott képességek vajon milyen szakmáknál lehetnek fontosak! Pl.:

- nyelvi képesség – riporter, eladó, szállodai portás,
- számolási képesség – eladó, asztalos, könyvelő,
- térlátás – kőműves, asztalos, bádogos,
- formák észlelése – keramikus, fazekas, szabó,
- irodai munkákhoz szükséges képességek – titkárnő, pályázatíró,
- szem- és kézmozgás összerendezése: asztalos, bádogos és épületbádogos, bőrruhakészítő, cipőgyártó, fazekas, fényező-mázoló, férfiruha-készítő, fogtechnikus, húsipari termékgyártó, karosszéria-lakatos, kárpitos, kesztyűs, kézi könyvkötő, kosárfonó, virágkötő,
- kézügyesség – asztalos, bádogos és épületbádogos, bőrruhakészítő, cipőgyártó, fazekas, fényező-mázoló, férfiruha-készítő, fogtechnikus, húsipari termékgyártó, karosszéria-lakatos, kárpitos, kesztyűs, kézi könyvkötő, kosárfonó, virágkötő,
- ujjügyesség – varrómunkás, női/férfiruha-készítő, szövő.

7. Világítsunk rá, hogy ezek között van olyan képesség, amely gyakorlással könnyebben javítható (pl. nyelvi képesség és számolási képesség), mint más (pl. térlátás, formák észlelése), de gyakorlással mindegyik javítható!

Megbeszélés/Értékelés

A *4. melléklet:* Egyéni fizikai és szellemi képességek – feladatlap kerüljön a portfólióba.

Változatok

1. A 6. pont csoportfeladatként is adható. Minden csoport 3 szempontot kap (vagy húz), és ahhoz keres minél több szakmát – ehhez használhatja az internet-hozzáféréssel rendelkező számítógépet is.
2. A kéz- és ujjügyesség egyik feladata lehet, ha 3 fős csoportokban dolgoznak a diákok, csoportonként 20 db anyacsavart adunk anyával (a fej átmérője kb. 5-6 mm legyen). A csoport tagjai a következő szerepeket látják el:
   - Csavarozó: 3 percen át olyan gyorsan csavarja rá az anyákat az anyacsavarra, ahogyan csak tudja. Az anyát végig kell hajtani a csavaron, ameddig a menet tart!
   - Ellenőr és előkészítő: ellenőrzi, hogy végigcsavarták-e az anyát, ha igen, akkor azt mondja: „elfogadva", és lecsavarja az anyát a csavarról, ha nincs végighajtva, akkor bemondja, hogy „selejt", és visszaadja további munkára.
   - Időmérő és jegyző: Ellenőrzi az időt, a csavarozó összesen 3 percig dolgozhat. Jegyzőként feladata, hogy „+" jelet írjon minden elhangzó „elfogadva" visszajelzésre és „–" jelet írjon minden elhangzó „selejt" visszajelzésre. Percenként összegezze a „+" jeleket és „–" jeleket külön-külön.

Ezt követően szerepcsere történik. Mindaddig folytatódik a tevékenység, amíg mindenki minden szerepben nem volt.

A megbeszélés során nézzük meg, hogy
- melyik percben volt a legmagasabb az elkészült „munkadarabok" száma,
- hogyan hanyatlott a teljesítmény és nőtt a selejtek száma az idő előrehaladtával,
- mennyi volt a maximális teljesítmény.

4. FOGLALKOZÁS

Pályaismeret

Feszültségoldás és a pályákkal kapcsolatos ismeretekre vonatkozó feladatlapok kitöltése számítógépes információk felhasználásával és önreflexióval.

Időigény
45 perc

Eszközök
- Internet-hozzáféréssel rendelkező számítógépek.

5 perc CSALÁDI PERPATVAR

Székfoglaló, a meghatározott szerepet betöltőknek kell helyet cserélniük.

Cél
Átmozgatás, felfrissítés és csoportalkotás.

A feladat menete
1. Üljünk körbe, egy székkel kevesebb legyen, mint ahányan vagyunk.
2. Osszuk ki a szerepeket egyenként körbehaladva: anya, apa, húg, nővér, öcs, báty.
3. Mondjuk el a szabályt:
   - Azoknak a szereplőknek kell helyet cserélniük, akiknek a szerepét megnevezi a körben álló.
   - Nem szabad közvetlenül a szomszédos székre ülni.
   - Ha elhangzik: „Családi perpatvar", akkor mindenkinek helyet kell cserélnie!
   - A középen álló célja, hogy széket foglaljon, aki szék nélkül marad, az lesz a következő körben a szólító.
4. Kezdődhet a székfoglaló, 5-6 percig játsszuk.
5. Keresse meg mindenki az azonos szerepet betöltő személyeket. A következő feladatban ők dolgoznak együtt.

40 perc PÁLYAISMERKEDŐ

A pályákkal kapcsolatos ismeretekre vonatkozó feladatlapok kitöltése számítógépes információk felhasználásával és önreflexióval.

Cél
A pályák jellemzési szempontjainak megismerése, annak eldöntése, hogy önmaga számára mi fontos mint szempont és ennek konkrét megfogalmazása.

Forrás
5. melléklet: A pályák jellemzői – feladatlap
6. melléklet: A fontos jellemzők – feladatlap

A feladat menete
1. Az előző feladatban kialakult 2-3 fős csoportok üljenek az internet-hozzáférésű számítógépekhez, és minden diák kapjon egyet „A pályák jellemzői" – feladatlapból (*5. melléklet*). A diákok keressék meg a feladatlapon jelzett elemeket a megfelelő képekre kattintva a http://www.taninfo.hu/palyakezdo/szakmak.html oldalon. Olvassák el, hogy mi tartozik egy-egy főfogalom alá, és azok mit jelentenek. (Amennyiben szükségesnek látjuk, előzetesen magyarázzunk meg néhány elemet, pl. a Társas környezet címszó alatt.) Innen írják be a hiányzó információkat a feladatlapra! (Ha gondot jelent a csoportban az írás, akkor differenciáltan adjuk ki a feladatot! Összesen legfeljebb 10 percet szánjunk rá!)
2. Amikor mindenki végzett, akkor egyenként vegyük sorra a szakmák jellemzésére használt szempontokat és alkotóelemeiket! Gyorsszavazást kérjünk minden alkotóelemnél, hogy fontos volt (magas tartásban rázzák a kezüket), nem volt fontos (rázzák a fejüket, mint amikor nemet mondanak), vagy ha mindegy (fonják össze a karjukat a mellkasukon). Ha van tisztázandó fogalom, akkor ezt most tegyük meg.
   - A tevékenységeknél az ülő munka, álló munka, járkálással végzett munka vagy éppen mindezek felváltva.
   - A kapcsolatoknál példa:
   I. mellérendelt (pl. iskola) – alá-fölé rendelt (pl. bank),
   II. formális kapcsolatok (pl. eladó-vevő) – informális (pl. barátok egy munkahelyen),
   III. intézményen belüli kapcsolatok (pl. vállalatvezető beosztottakkal) és kívüli kapcsolatok (pl. vállalatvezetők egymással tárgyalnak),
   IV. vannak kapcsolatok az adott szakma képviselőivel (pl. bolton belül az eladók) – más szakmaterületekkel (pl. egy szállodában dolgozó különböző foglalkozásúak).
3. Adjunk minden diáknak egy „A fontos jellemzők" feladatlapot (*6. melléklet*). Beszéljék meg egymással a csoport tagjai, hogy a fontos elemnél, pontosan minek a megvalósulása – vagy éppen elkerülése – fontos a számukra. Néhány szóval írják le saját választásaikat a feladatlapra. A csoport jegyezze meg, hogy milyen közös elemek voltak.
4. Válasszon a csoport szószólót, aki a teljes csoport nevében beszámol arról, hogy milyen közös meg-

valósítandó fontos vagy éppen elkerülendő elemek fordultak elő a csoportban.
5. Hangsúlyozzuk, hogy ezek a nézetek a pályaismeret gazdagodásával és a célok kikristályosodásával változnak.

Megbeszélés/Értékelés

Az *5. melléklet:* A pályák jellemzői – feladatlap kerüljön a portfólióba.
A *6. melléklet:* A fontos jellemzők – feladatlap kerüljön a portfólióba.

5. FOGLALKOZÁS

Tanulási stílus

Az egyéni jellemzők közül a tanulási stílus, önértékelés vagy szorongás megismerése kérdőíves felmérés segítségével, a nap értékelése és zárása.

Időigény

45 perc

Eszközök

- Internet-hozzáféréssel rendelkező számítógép
- Projektor

35 perc TANULÁSI STÍLUS

Az egyéni jellemzők közül a tanulási stílus megismerése kérdőíves felmérés segítségével.

Cél

Cél a saját tanulási stíluspreferencia tudatosítása a hatékonyabb elsajátítási folyamatok alkalmazása érdekében.

Forrás

7. melléklet: Tanulási stílus – kérdőív
8. melléklet: Tanulási stílus – kiértékelés
9. melléklet: Tanulási stílus ábra.ppt – digitális melléklet CD-n

A feladat menete

1. Indítsunk el egy asszociációs láncot azzal, hogy „tanulási stílus". Mindenki az előtte elhangzó szóról eszébe jutó szót mondja, ahogyan körbehaladunk.
2. Ráhangolásként beszéljünk arról, hogy mindenki másféle módon tud hatékonyan tanulni. Ha ismerjük saját „tanulási stílusunkat", akkor eredményesebben tudunk tanulni azzal, hogy tudatosan odafigyelünk a saját tanulásunkat segítő tényezőkre.
3. Adjunk mindenkinek egy „Tanulási stílus kérdőívet" (*7. melléklet*).
4. Ha szükséges, a kérdéseket egyenként beszéljük meg.
5. A kitöltést követően adjunk minden tanulónak egy „Tanulási stílus – kiértékelés" lapot (*8. melléklet*).
6. Hangsúlyozzuk, hogy itt nincs „jó" vagy „rossz" megoldás.
7. Vetítsük ki a *9. melléklet* ábráját. Magyarázzuk el, hogy mindegyik tanulási stílus jellemezhető aszerint, hogy milyen helyzetben észleli jól az információkat, illetve hogyan tudja hatékonyan feldolgozni azokat. Kérjük meg a diákokat, hogy az ábráról „olvassák le" az egyes stílusok jellemzőit:

- aktív kísérletezés + konkrét tapasztalat = cselekvő stílus,
- reflektív (töprengő) megfigyelés + konkrét tapasztalat = lapos stílus,
- reflektív (töprengő) megfigyelés + elvont fogalomalkotás = elméleti stílus,
- aktív kísérletezés + elvont fogalomalkotás = gyakorlati stílus.

8. A kutatók úgy gondolják, akkor „teljes" a tanulás, ha mindegyik megvalósulhat, és teljes kört ír le a tanulási folyamat. Ennek akkor könnyebb megvalósulnia, ha mindenhol legalább közepes értékek találhatóak, még optimálisabb a helyzet, ha több helyen magas.
9. A tanulást kétféleképpen tehetjük hatékonyabbá: egyrészt a tanulás kezdetén saját erősségeinkre támaszkodunk, másrészt igyekszünk a teljes kört végigjárni, azaz a kevésbé kedvelt tanulási stílusban is némi jártasságra teszünk szert.

Megbeszélés/Értékelés

A *8. melléklet:* Tanulási stílus – kiértékelés kerüljön a portfólióba.

10 perc NAPÉRTÉKELŐ – NAPZÁRÓ

A nap feladatainak tartalmát és a vezetést egy 5 fokú skálával értékelik a diákok feladatonként.

Cél

A szerzett élmények és benyomások tudatosítása.

Forrás

10. melléklet: Értékelő lap

A feladat menete

1. Elevenítsük fel a részmodul során végzett gyakorlatokat!
2. A diákok töltsék ki az Értékelő lapot (*10. melléklet*). (Az esetlegesen időhiány miatt kihagyott feladatok nevét húzzuk ki a listákról.)
3. A táblára is írjuk fel a gyakorlatok nevét, és kitöltés után kérjük meg a diákokat, hogy nevezzék meg azt a feladatot/gyakorlatot, ami az értékelő lapon (*9. melléklet*) a legmagasabb pontszámot kapta és készítsünk egy gyorsmérleget! (Ha kevés az idő, ezt a visszajelző kört kihagyhatjuk.)

Megbeszélés/Értékelés

A *10. melléklet:* Értékelő lap kerüljön a portfólióba.

PLUSZFELADAT 1: SZAKMAI KÉSZSÉGEK ÉS SZAKMÁK

A szakmai készségek és a hozzájuk rendelhető szakmák párosítása.

Időigény

20–45 perc, szervezési módtól függően

Cél

A szakmai készségek, képességek és szakmák együttjárásának tudatosítása.

Forrás

http://www.webmutato.hu/palyavalaszto/+Képességekhez szakmák
http://www.taninfo.hu/palyakezdo/palyakezdo_swf/szakmak/palyaism1_nagy.swf+szakmai készségek

A feladat menete

1. A diákok alkossanak párokat úgy, hogy legyen legalább egy azonos szakmai képesség, amit fontosnak tartottak!
2. A http://www.webmutato.hu/palyavalaszto/ – Képességekhez szakmák gomb alkalmazásával keressenek az általuk fontosnak és jellemzőnek tartott szakmai készségekhez illeszkedő szakmákat.
3. A megtalált szakmák leírását keressék meg ugyanezen a honlapon. Jelöljék aláhúzással azt a szakmát, ami vonzónak tűnik. Rögzítsék ezeket „A fontos jellemzők – feladatlap"-on. (A *6. melléklet* hátoldalán is!)
4. A tanár által előre elkészített és csomagolópapíron rögzített készséglistához adja hozzá minden pár, hogy milyen szakmákat talált.
5. Tekintsük át, hogy milyen szakmai készségekhez milyen szakmákat találtak, milyen szakmai készséget nem választottak ki. Mi lehet ennek az oka?

Változatok

A szervezési mód megválasztásával változtatható a feladat időigénye.

1. Rövidíthető: Ha egyénileg 1-2 szakmai készséghez kell jellemző szakmákat választani a http://www.webmutato.hu/palyavalaszto/ + képességekhez szakmák gombjának segítségével.
2. Az eredményeket filctollal közös csomagolópapíron rögzítjük, és kitesszük szemlélésre.

Hosszabb változata a gyakorlatnak, ha csoportonként 6 szakmai készséget adunk – így a csoportoknál átfedések tapasztalhatók. Teljes körös visszajelzésben összegyűjtjük a megoldásokat.

PLUSZFELADAT 2: SZEMÉLYISÉGJELLEMZŐK

Időigény
20–30 perc

Személyiségjellemzőkkel kapcsolatos önkitöltős tesztek kitöltése online formában.

Cél
Saját személyiségjellemzők megismerése.

Forrás
http://www.necc.hu/kivagyok/

A feladat menete
1. A diákok szabadon válogathatnak a különböző személyiségjellemzőket mérő tesztek között, amelyek 10–38 kérdésből állnak. Csak on-line tölthetőek ki.
2. A rendelkezésre álló idő függvényében javasoljunk rövidebb vagy hosszabb kérdőívet. Javasolni lehet a szorongást mérő „Ha engem hív ki felelni…" c. kérdőívet, vagy az önértékelést mérő Mennyit érek? c. kérdőívet.
3. Ezeket az eredményeket nem beszéljük meg a teljes csoport előtt.
4. Háttér a „Szorongás" kérdőívhez: Mindig kell egy kicsi feszültség, izgalmi szint ahhoz, hogy az egyén teljesíteni tudjon. Teljesen izgalommentes helyzetben szokták azt mondani az emberek, hogy unalmas valami. Azonban nem mindegy az izgalom szintje. Ha a vízszintes tengelyen van az izgalmi szint és a függőleges tengelyen a teljesítmény, akkor a kapott összefüggés fordított „U" alakú. Azaz ha túl alacsony vagy túl magas az izgalmi szint (azaz szorongunk), akkor ez csökkenti a teljesítményt. Mindenkire egyénileg jellemző, hogy milyen izgalmi szint hoz optimális teljesítményt.
5. Háttér az „Önértékelés" kérdőívhez: Általában véve a sikerek és mások elismerése növeli önértékelésünket. Minél több területen érezzük úgy, hogy hatékonyan tudunk tevékenykedni, annál nagyobb a pozitív önértékelés valószínűsége.

Megbeszélés/Értékelés
A kitöltött teszt kinyomtatott eredménye kerüljön a portfólióba.

A részmodulban
Ráhangolást szolgáló feladatok:
- Napnyitó
- Szakmák jellemzése

Elsajátítást támogató feladatok:
- Szakmák jellemzése
- Az életpálya jellemzői és mi
- Újságállat

Az egyén fizikai és szellemi képességei
- Pályaismerkedő
- Tanulási stílus
- Pluszfeladat 1: Szakmai készségek és szakmák
- Pluszfeladat 2: Személyiségjellemzők

Alkalmazást gyakoroltató feladatok:
- Az életpálya jellemzői és mi
- Újságállat
- Az egyén fizikai és szellemi képességei
- Pályaismerkedő
- Tanulási stílus
- Pluszfeladat 1: Szakmai készségek és szakmák
- Napértékelő, napzáró

ÉRTÉKELÉS

A portfólióba kerülnek:
3. melléklet: Az életpálya-tervezést meghatározó tényezők – információs lap
4. melléklet: Egyéni fizikai és szellemi képességek – feladatlap
5. melléklet: A pályák jellemzői – feladatlap
6. melléklet: A fontos jellemzők – feladatlap
8. melléklet: Tanulási stílus – kiértékelés
10. melléklet: Értékelő lap

FORRÁSOK

Lazító, játékos feladatok, bemelegítésekhez és csoportalkotási módszerekhez:
SzakMA! Módszertár (http://www.szakma.hu/szakmamodszertar/index.php)
Kérdőívek-tesztek: MAGYAR KÖZLÖNY 2006/79/II. szám

KÉPEK FORRÁSA

életpalyatenyezok.png – dr. Katona Nóra
tanulasi stilus.png – dr. Katona Nóra

1. MELLÉKLET

AZ ÉLETPÁLYA-TERVEZÉST MEGHATÁROZÓ TÉNYEZŐK – INFORMÁCIÓS LAP

ÖNISMERET RÉVÉN MEGISMERHETŐ

CÉLOK, ÉRTÉKEK, ÉRDEKLŐDÉS

Irányító
Szociális
Újító
Módszeres
Tárgyias

KEDVELT MUNKAMÓD

Tárgyias – Személyközpontú
Önálló – Csoportos
Strukturált – Laza
Rögzített idejű – Kötetlen
Irányító – Végrehajtó
Gyors – Lassú
Rendezett – Rendezetlen

SZELLEMI ADOTTSÁGOK, KÉPESSÉGEK

Információbefogadás
Információfeldolgozás
Észlelés, ingerek befogadása
Emlékezőképesség, -tartósság
Emlékezet irányultsága
Figyelem-összpontosítás
Figyelemmegosztás
Általános tanulási képesség, készség
Nyelvi kifejezőképesség, készség
Számolási képesség, készség
Térbeli tájékozódó képesség, készség

EGÉSZSÉGÜGYI-FIZIKAI ADOTTSÁGOK, KÉPESSÉGEK

Állóképesség
Mozgékonyság
Fizikai teherbírás
Test- és végtagmozgás
Hangképzés
Érzékszervek
Szem-kéz koordináció (kézügyesség, ujjügyesség)

SZEMÉLYISÉGVONÁSOK

Gyors döntésképesség
Szabálykövető, fegyelmezett
Gyors helyzetfelismerés
Önálló munkavégzés
Lélekjelenlét
Csapatmunka
Lelkiismeretesség
Alkalmazkodóképesség
Pontosság, precizitás
Felelősségvállalás
Szervezőképesség
Feszültségtűrés
Együttműködési készség
Felelősségvállalás
Kreativitás, ötletgazdagság
Önállóság és teljesítőképesség
Problémamegoldás

PÁLYAISMERET RÉVÉN MEGISMERHETŐ

SZAKMAI KÉSZSÉGEK

Alak- és formaérzék
Empátiakészség
Esztétikai érzék
Gyermekszeretet
Állatok és növények szeretete
Íz- és szagérzék
Megfigyelőképesség
Koordinált, ügyes mozgás
Muzikalitás, zenei érzék
Műszaki érzék
Művészi érzék
Precíz munkavégzés
Rajzkészség
Reakciókészség
Szociális érzékenység
Türelem és udvariasság
Szemmérték
Színérzék, térlátás
Szervezőképesség
Vezetői képesség

TEVÉKENYSÉGEK

Mi a célja?
Mit csinál?
Mivel csinálja?
Miből csinálja, mi lesz abból?
Kiknek csinálja?
Kikkel csinálja?

MUNKAKÖRÜLMÉNYEK

Helyszín
Ártó hatások
Munkaidő
Egyéb

ESZKÖZÖK, ANYAGOK

a tevékenységekhez használt jellemző eszközök berendezések, gépek, szerszámok.
a szakmához jellemzően kapcsolható anyagok, a megmunkálásra, felhasználásra váró alapanyagok, félkész- vagy végtermékek.

TÁRSAS KÖRNYEZET

Vannak horizontális (mellérendelt) és vertikális (alá-fölé rendelt) kapcsolatok.
Vannak formális (hivatalos) és informális (lazább) kapcsolatok.
Vannak intézményen belüli és intézményen kívüli kapcsolatok.
Vannak kapcsolatok az adott szakma képviselőivel és más szakmabeliekkel is.

FIZIKAI NEHÉZSÉG

Könnyű munka
Közepesen nehéz munka
Nehéz munka

KÖVETELMÉNYEK

Egészségügyi követelmények
Mozgásszervi követelmények
Szükséges végzettség
Egyéb követelmények

ISKOLAI TANTÁRGYAK

Alapműveltség, közismereti tárgyak
Természettudományos tárgyak
Művészeti, készség-tárgyak
Szakmai, alapozó tárgyak

TÁRSADALMI FOLYAMATOK ISMERETE RÉVÉN MEGISMERHETŐ

JÖVŐBENI KILÁTÁSOK, KERESETI LEHETŐSÉGEK

Jövőbeni kilátások, a szakma jövője
Kereseti lehetőségek

3. MELLÉKLET

Az életpálya-tervezést meghatározó tényezők – információs lap

1. Célok
Mi az, amit elérendő célként kitűz az egyén, és hajlandó érte erőfeszítést tenni, áldozatot hozni?

2. Eszközök, anyagok
Jellemző módon milyen eszközökkel, anyagokkal dolgozik a személy?

3. Értékek
Milyen dolgok fontosak, milyen elemek jelentenek értéket az egyén számára?

4. Tevékenységek
Mit kell csinálnia a munkavégzés során a személynek?

5. Érdeklődés
Mely érdeklődési területek milyen mértékben jellemzők a személyre?

6. Munkakörülmények
Milyen fizikai térben kell dolgozni, mi a jellemző időbeosztás, vannak-e ártalmas tényezők (pl. por- vagy zajártalom)?

7. Társas környezet
Milyen a munkavégzés jellemző társas környezete?

8. Kedvelt munkamód
A munkatevékenység módja milyen (időben, társas helyzetekben, tempójában gyors vagy lassú, inkább irányító-vezető vagy inkább követő-beosztott magatartást kíván stb.)?

9. Fizikai nehézség
Mennyire nehéz fizikai megterhelést jelent a munka?

10. Követelmények
Milyen egészségügyi elvárásoknak kell eleget tenni, és milyen iskolai szakképesítés szükséges a szakmához?

11. Szellemi adottságok, képességek
A dolgok megtanulásának képessége, az írás-olvasás és számolás, a téri tájékozódás és a gondolkodási jellemzők (pl. emlékezés, figyelem) szempontjából milyen képességekkel rendelkezik az egyén?

12. Egészségügyi-fizikai adottságok, képességek
Milyen fizikai, testi jellemzők szükségesek a munkavégzéshez?

13. Személyiségvonások
Az egyén személyiségjellemzői és kulcsképességei, amelyek jelentősen befolyásolják a munkavégzés hatékonyságát.

14. Szakmai készségek
Milyen készségekre van szükség a szakma sikeres és hatékony végzéséhez? Pl. szemmérték, szociális érzékenység, ügyes mozgás stb.

15. Iskolai tantárgyak
Milyen tudományterületen szükségesek elsősorban ismeretek?

16. Jövőbeni kilátások, kereseti lehetőségek
Mennyire várható, hogy a jövőben is lesz kereslet a szakma iránt, milyen kereseti lehetőségek vannak?

Írd be az előző oldalon felsorolt tényezők sorszámát a megfelelő helyre!
A csoport beszélje meg közösen a feladatot a megoldás során!
Ceruzát használjatok, hogy szükség esetén módosítani lehessen.

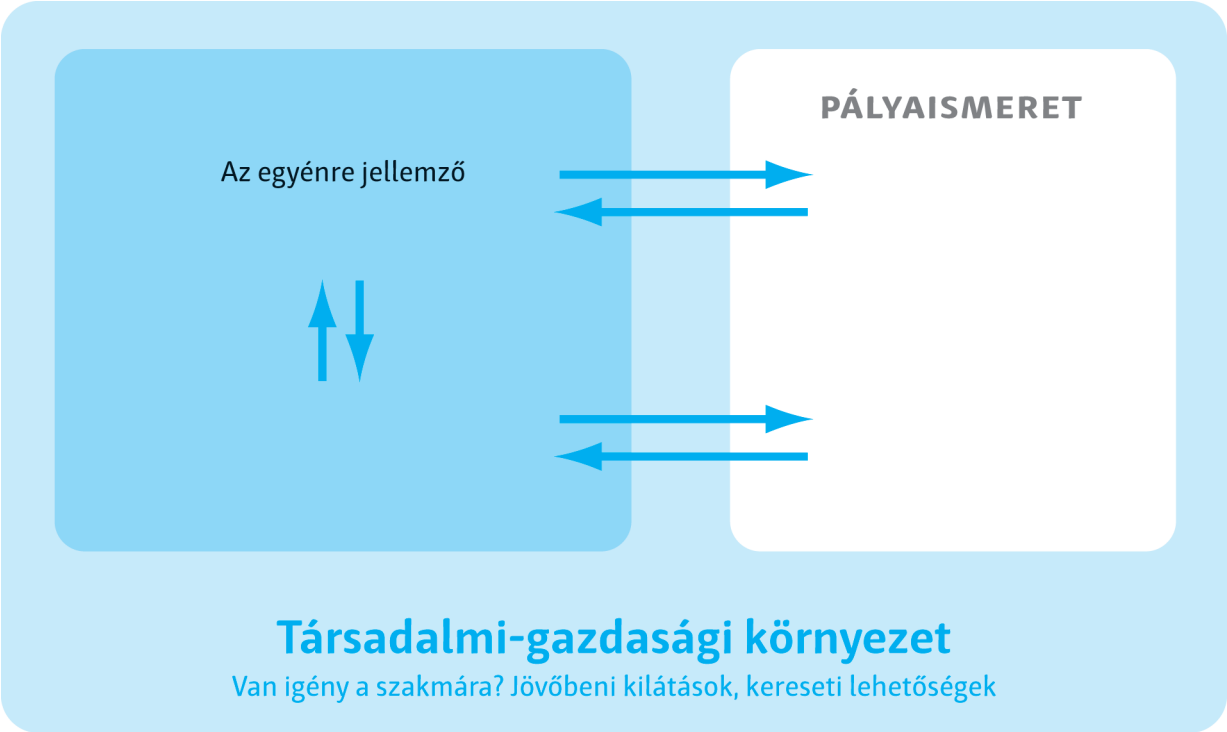

Ez kerüljön a portfóliódba!

4. MELLÉKLET

Egyéni fizikai és szellemi képességek – feladatlap

A kérdőív ahhoz kíván információt adni, hogy a különböző képességeink milyen mértékben fejlettek.

Gondold végig, hogy milyen tevékenységekben találod magad eredményesnek, és eszerint dönts az egyes kérdésekre adott válaszodról.

Minden területen 5-5 kérdést kell átgondolnod, és minden kérdésre az alábbi 1-től 5-ig terjedő pontszámok segítségével válaszolhatsz:

5 – nagyon magas
4 – átlagon felüli
3 – átlagos
2 – átlag alatti
1 – nagyon alacsony

Hogyan értékeled képességedet a következőkben?

	Pontszám
1. Játékszabályok megértése.	
2. Végiggondolni a dolgokat egészen a következményekig.	
3. Magyarázatok megértése.	
4. Tananyag megtanulása.	
5. Matematikai problémák megoldása.	
Általános tanulási képességek összesen	
1. Nyomtatott szöveg tartalmának megértése.	
2. Kifejezőkészség egy csoport előtt.	
3. Pontos és világos információnyújtás.	
4. Másoknak elmagyarázni valamit.	
5. Egy történet fő gondolatainak megértése.	
Nyelvi képesség összesen	

	Pontszám
1. Pontos mérések végzése.	
2. Számok gyors összeadása, kivonása.	
3. A visszajáró pénz kiszámolása.	
4. Számok rendezése, összehasonlítása és pontos lejegyzése.	
5. Kiszámolni, hogy mennyibe kerül mindaz, amit vásárol.	
Számolási képesség összesen	
1. Elképzelni, hogy milyen lehet egy doboz kiterítve.	
2. Vázlat alapján a teljes dolog elképzelése.	
3. Elképzelni, hogy egy ruha részei hogyan illeszkednek egymáshoz.	
4. Fényképen a méretek és a távolságok becslése.	
5. Rajz lemásolása pontosan.	
Térlátás összesen	
1. Mások figyelmét elkerülő, apró részletek észrevétele.	
2. Vonalvastagság enyhe különbségeinek észlelése.	
3. Színben és formában hasonló dolgok összeválogatása.	
4. Kis hibák vagy szakadások észrevétele.	
5. Parányi minták közötti különbségek megfigyelése.	
Formák észlelése összesen	
1. Nevek és telefonszámok keresése a telefonkönyvben.	
2. Írott anyagok és számok pontos átmásolása.	
3. Táblázatból az adatok kikeresése.	
4. Szövegben elrejtett szavak megkeresése.	
5. Helyesírási hibák megtalálása nyomtatott szövegben.	
Irodai munkához szükséges képességek összesen	

	Pontszám
1. Egyenes vonal húzása szabadkézzel.	
2. Labda megütése valamilyen bottal vagy ütővel.	
3. Formák pontos kivágása ollóval.	
4. Szög beütése pontosan a kijelölt helyre.	
5. Két dolog pontos egymásra illesztése.	
Szem és kéz mozgásának összerendezése összesen	
1. Kéziszerszámok használata, pl. reszelő, olló csavarhúzó stb.	
2. Labda vagy más kisebb tárgy elkapása.	
3. Egy üveg kupakjának lecsavarása vagy dugóhúzás.	
4. Tárgyak letörlése, tisztítása kézzel.	
5. Poharak és edények használata anélkül, hogy eltörnének.	
Kézügyesség összesen	
1. Számítógép vagy írógép billentyűzetének használata.	
2. Tűbefűzés.	
3. Kicsi tárgyakon ujjal végzett munka.	
4. Apró tárgyak tartása anélkül, hogy leejtené őket.	
5. Tű vagy pénzérme felvétele sima felületről.	
Ujjügyesség összesen	

Forrás: MAGYAR KÖZLÖNY 2006/79/II. szám – rövidített változat

Színezd ki mindegyik oszlopot olyan magasra, ahány pontot elértél!

25									
20									
15									
10									
5									
	Általános tanulás	Nyelvi képesség	Számolási képesség	Térlátás	Formák észlelése	Irodai munkákhoz szükséges képességek	Szem- és kézmozgás összerendezése	Kézügyesség	Ujjügyesség

23–25 pont: nagyon magas teljesítmény, azaz kifejezetten könnyedén végeznél olyan szakmát, ahol erre a képességre kifejezetten szükség van

18–22 pont: átlagon felüli teljesítmény, azaz sikeres lehetsz az olyan szakmákban, ahol erre a képességre szükség van

13–17 pont: átlagos teljesítmény, támaszkodhatsz erre a képességedre, de valószínűleg nem éreznéd magadat jól olyan szakmában, ahol nap mint nap, kiemelten ezt a képességet kell elsősorban használni

8–12 pont: átlag alatti teljesítmény, nem érdemes olyan szakmát választani, ahol szükség van erre a képességre

0–7 pont: nagyon alacsony teljesítmény, nem javasolható olyan szakma választása, ahol ennek a képességnek bármilyen szerepe van

Ez kerüljön a portfóliódba!

5. MELLÉKLET

A pályák jellemzői – feladatlap

Írd be minden főcím alá, az odatartozó jellemzőket!

Minden jellemzőnél jelezd egy +, 0 vagy – jel beírásával, hogy ez fontos (+), semleges vagy mindegy (0) vagy nem fontos (–) szempont a választásnál számodra!

Eszközök, anyagok	Munkakörülmények
.....	.....
.....	.....
.....	.....

Fizikai nehézség	Társas környezet
.....	.....
.....	.....
.....	.....

Követelmények	Iskolai tantárgyak
.....	.....
.....	.....
.....	.....

Csak a rád legjellemzőbb 4 szakmai készséget írd fel!

Szakmai készségek	Tevékenységek
.....	.....
.....	.....
.....	.....

Ez kerüljön a portfóliódba!

6. MELLÉKLET

A fontos jellemzők – feladatlap

Nézd meg újra az előző feladatlapon, amit fontosnak ítéltél! Írd be a megfelelő helyre, hogy mit tartottál fontosnak, hogy teljesüljön vagy elkerüld! (Ahol nem jelezted, hogy fontos, hagyd üresen.)

	Ami fontos, hogy teljesüljön	Amit el szeretnék kerülni
Társas környezet	....	....
Fizikai környezet	....	....
Munkakörülmények	....	....
Eszközök, anyagok	....	....

	Ami fontos, hogy teljesüljön	Amit el szeretnék kerülni
Szakmai készségek	....	....
Tevékenységek	....	....
Iskolai tantárgyak	....	....
Követelmények	....	....

Ez kerüljön a portfóliódba!

7. MELLÉKLET

Tanulási stílus – kérdőív

Az évek során biztosan kialakítottad saját tanulási szokásaidat. Feltehetően szívesen fogadnál minden további javulást ezen a téren. Ez a kérdőív segít megtalálni a saját tanulásod szempontjából legérzékenyebb területeket.

A kérdőív kitöltése várhatóan 10-15 percig tart, de nincs korlátozva. Nincsenek jó vagy rossz válaszok.

Ha egy állítással inkább egyetértesz, mint nem, akkor írj egy „1"-est a kijelentés sorszáma elé. Ha inkább nem értesz vele egyet, akkor írj egy „0"-t a kijelentés sorszáma elé. Mielőtt a kiértékelésbe kezdesz, győződj meg arról, hogy egyetlen állítást sem hagytál ki.

A kiértékelést mindenki saját maga végzi. A végeredmény használhatósága azon múlik, hogy mennyire őszintén töltöd ki a kérdőívet.

Ne feledd: 1-est vagy 0-át írj!

	1. A vitákban arra törekszem, hogy ne térjünk el a tárgytól.
	2. Alaposan tanulmányozom a részleteket, mielőtt döntésre jutok.
	3. Mielőtt a magam álláspontját elmondanám, mindig meghallgatom a többiekét.
	4. Nyíltan kimutatom az érzéseimet.
	5. Zavar, ha valaminek a megoldásában sürgetnek.
	6. A csendes, zárkózott emberekkel nem érzem jól magam.
	7. Idegesítenek azok az emberek, akik mindenbe belekapnak.
	8. Mások gondolataiban gyakran fedezek fel következetlenséget.
	9. Szeretem a rövid, csak a lényeget tartalmazó szövegeket.
	10. Szeretem a dolgokat kipróbálni, hogy a gyakorlatban működnek-e.
	11. Szeretem a logikus válaszokat.
	12. Úgy gondolom, a szokatlan ötletek rendszerint nem válnak be a gyakorlatban.

	13. Az aprólékos munkát hamar megunom.
	14. Szeretem a dolgok mögött megtalálni az okokat.
	15. Törekszem arra, hogy mindig új élményeket szerezzek.
	16. Szeretek rendet tartani magam körül.
	17. Szeretem, ha a társaság középpontja vagyok.
	18. Mindig érdekel, hogy vajon mit gondol a többi ember.
	19. Mindig egyszerűen és őszintén kimondom, amit gondolok.
	20. A problémákat a logika szabályainak megfelelően, lépésről lépésre szoktam megoldani.

Forrás: MAGYAR KÖZLÖNY 2006/79/II. szám – rövidített változat

8. MELLÉKLET

Tanulási stílus – kiértékelés

Minden kérdésnél a megfelelő sorszámú sorba, a fehéren maradt téglalapba írd be azt az értéket, amit a kérdés sorszáma elé írtál! (Azaz egyest vagy nullát.)

	CSELEKVŐ	ALAPOS	ELMÉLETI	GYAKORLATI
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				
11.				
12.				
13.				
14.				
15.				
16.				
17.				
18.				
19.				
20.				
ÖSSZESEN				

A legmagasabb értéket kapott tanulási stílus a te vezető tanulási stílusod a kérdőív alapján.

Előfordulhat, hogy több stílusra azonos pontszámot kaptál. Ez nem baj, sőt inkább arra enged következtetni, hogy többféle módon is sikeres lehetsz a tanulásban.

Amennyiben a vezető tanulási stílusod értéke 3 vagy az alatti pontszámot kapott, úgy fontos az adott stílus megerősítése, mert hiába a legjobb a számodra, ha nem elég erős.

Cselekvő

A tevékeny emberek fenntartás nélkül vetik magukat az új elméleti és gyakorlati ismeretek megszerzésének folyamába. Mindig tettre készek, élvezik a pillanatot, melyben a közvetlen tapasztalatot megszerzik. Nyitottak, bizakodóak és lelkesednek minden új dolog iránt. Jelszavuk: „Mindent ki kell próbálni."

Alapos

Az alapos stílussal jellemezhetők töprengő emberek, akik szeretnek sokat mérlegelni akár elméleti, akár gyakorlati feladatot kell megoldaniuk. A különböző szempontokat szívesen összehasonlítják, sok adatot gyűjtenek, és ezeket gondosan kiértékelik. Gyakran a teljes adathalmaz részletes elemzése sem elég a döntéshozatalhoz, elhalasztják azt és újabb adatokat várnak. Jelszavuk: „Légy óvatos!" Hallgatnak másokra, szívesen beépítik mások véleményét a sajátjukba.

Elméleti

Folyamatos megfigyelők, minden új ismeretet igyekeznek beilleszteni saját logikai rendszerükbe. A problémákat lépésről lépésre alaposan átgondolják és egy egységes elméletbe foglalják. Törekszenek a tökéletességre, csak akkor pihennek, ha már minden beleillik racionális sémájukba. Szeretik az analízist és a szintézist. Szívesen gondolkodnak elméleti modellekben, de a megvalósítás nem nagyon érdekli őket. Jelszavuk: „Ami logikus, az jó." Az elmélet egysége sokkal többet jelent számukra, mint a hasznossága.

Gyakorlati

Minden elméletet szívesen kipróbálnak a gyakorlatban, hogy lássák működik-e. Sokat kísérleteznek, az új ismereteiket a gyakorlatból merítik. Az elmélet csak addig érdekli őket, amíg gyakorlati haszna van. Nem szeretnek elvi problémákon gondolkozni, lényegre törőek, földön járó emberek. Gyorsan és könnyen hoznak döntéseket. Jelszavuk: „Ami működik, az jó. "

Forrás: Honey, P. és Mumford, A. (2002): *The Manual of Learning Styles.* Peter Honey Publications, USA

Ez kerüljön a portfóliódba!

10. MELLÉKLET

Értékelő lap

A FELADATOK ÉRTÉKELÉSE

A táblázatban olvasható gyakorlatokat értékeld 1–5 értékkel. A számok egyenként azt jelentik, amit itt olvashatsz:

1 = Nekem ilyen feladatokra, mint ez, nincs szükségem.
2 = Nehezen ment nekem ez a feladat.
3 = Nehezen ment nekem ez a feladat, de szükségem volt rá.
4 = Tanultam belőle.
5 = Érdekes volt, tanultam belőle.

MILYEN VOLT A FELADAT?

Feladat	Vélemény (1–5)
Napnyitó	
Szakmák jellemzése	
Az életpálya jellemzői és mi	
Újságállat	
Az egyén fizikai és szellemi képességei	
Pályaismerkedő	
Családi perpatvar	
Tanulási stílus	
Szakmai készségek és szakmák	
Személyiségjellemzők	

Személyes megjegyzés:

Válassz ki egy-két feladatot! Írd ide a nevét, és írd le azt is, mi tetszett benne!

.....

.....

Válassz ki egy-két feladatot! Írd ide a nevét, és írd le azt is, mi NEM tetszett benne!

.....

A FOGLALKOZÁSOK VEZETÉSÉNEK ÉRTÉKELÉSE

A táblázatban olvasható gyakorlatokat értékeld 1–5 értékkel. A számok egyenként azt jelentik, amit itt olvashatsz:

1 = Nem értettem meg a feladatot.
2 = Nem kaptam választ a kérdéseimre.
3 = Zavarban voltam mások előtt, és ezt nem sikerült feloldanom.
4 = Segítséget kaptam, amikor elakadtam.
5 = Támogatást kaptam, hogy bizalommal nyilvánítsak véleményt, beszélgessek a témákról.

MILYEN VOLT A FOGLALKOZÁSOK VEZETÉSE?

Feladat	Vélemény (1–5)
Napnyitó	
Szakmák jellemzése	
Az életpálya jellemzői és mi	
Újságállat	
Az egyén fizikai és szellemi képességei	
Pályaismerkedő	
Családi perpatvar	
Tanulási stílus	
Szakmai készségek és szakmák	
Személyiségjellemzők	

Személyes megjegyzés:
Válassz ki egy-két feladatot! Írd ide a nevét, és írd le azt is, mi tetszett benne!

.....

.....

Válassz ki egy-két feladatot! Írd ide a nevét, és írd le azt is, mi NEM tetszett benne!

.....

.....

.....

Ez kerüljön a portfóliódba!